

ZVEZA ZA TEHNIČNO KULTURO SLOVENIJE
ZOTKS - mreža za raziskovanje in znanost

55. SREČANJE MLADIH RAZISKOVALCEV SLOVENIJE

RAZVOJ TURIZMA V OBČINI RADENCI

Raziskovalno področje: ekonomija ali turizem

RAZISKOVALNA NALOGA

PROSTOR ZA NALEPKO

AVTORICA: Ana Kosmajer Marovič
MENTORICA: Barbara Senekovič, mag. tur., dipl.org. tur.
ŠOLA: Srednja šola za gostinstvo in turizem Radenci

Radenci, maj 2021

ZVEZA ZA TEHNIČNO KULTURO SLOVENIJE
ZOTKS - mreža za raziskovanje in znanost

55. SREČANJE MLADIH RAZISKOVALCEV SLOVENIJE

RAZVOJ TURIZMA V OBČINI RADENCI

Raziskovalno področje: ekonomija ali turizem

RAZISKOVALNA NALOGA

Radenci, maj 2021

PREDGOVOR

Vsak človek ima drugačna merila in standarde, pričakovanja ljudi se stopnjujejo z našimi leti, želimo jim slediti ali jih morda tudi preseči.

Vse se začne na začetku, ki ni vedno lep, je pa pristen, edinstven ter unikaten.

Srednja šola je začetek zrelega, odraslega življenja in moj cilj je doseči nekaj več. Že kot majhna sem spoznala, da moj namen niso le ocene, pohvale ter priznanja, ampak da dosežem nekaj zase. Vedno sem poskušala izstopati na področjih, ki me zanimajo, me pritegnejo, skoraj zasvojijo in prav to sem dosegla s pisanjem te raziskovalne naloge. Ko mi je bila zamisel predstavljena s strani profesorice, se je nekaj v meni spremenilo, dobila sem nov cilj in našla inspiracijo za letošnje leto.

Imela sem inspiracijo ter željo, sedaj je bilo potrebno najti še idejo. Ker obiskujem 4-letni šolski program, smer gastronomija in turizem v Radencih in ker živim v neposredni bližini, mi je profesorica predlagala, da v obravnavo vzamem kar domači kraj Radenci. Iz te zamisli se je razvil naslov »RAZVOJ TURIZMA V OBČINI RADENCI«. Sprva sem imela pomisleke zaradi pomanjkanja gastronomske in deloma tudi turistične ponudbe, me pa to ni ustavilo in tako se je zgodba začela pisati.

Tokrat sem videla turizem iz drugačnega zornega kota, bolj kot sem brala, poslušala ter raziskovala, bolj me je zanimalo in s tem sem dosegla svoj cilj.

V tem časovnem obdobju nas je prizadela epidemija COVID-19, kar mi je otežilo izvedbo anketiranja gostov ali prebivalcev občine v živo. Svojo anketo sem zato objavila na spletu in na mojo srečo je zanj interes pokazalo veliko število ljudi, ki so mi s tem pomagali na moji raziskovalni poti.

Do turizma sem razvila poseben odnos, ki ga je težko zanikati, prav zato ga mislim gojiti še naprej in v tej panogi nekega dne tudi uspeti.

ZAHVALA

Pisanje naloge ni bilo lahko, zahtevalo je veliko potrpljenja, časa, pa tudi pomoči.

Zahvaljujem se mentorici profesorici za usmerjanje, Občini Radenci za pomoč pri pridobivanju podatkov, gospe direktorici Zdravilišča Radenci, za odprta vrata mojim vprašanjem in njenim odgovorom ter lektorici, ki je popravila moje napake.

Posebna zahvala gre moji mami, ki me je podpirala in z menoj delila vse svoje bogato znanje o turizmu v občini Radenci in mi pomagala pri pripravi ustrezne vsebine.

POVZETEK

Namen raziskovalne naloge je analizirati razvoj ter trenutno stanje turistične panoge v občini Radenci. Narejen je analitični pregled izbranih podatkov (kriterijev oz. kazalnikov) za turizem za obdobje od 2010 do 2020, ki dajo jasno pregledno sliko stanja dejavnosti v občini. Izbrala sem naslednje kriterije: število nočitev domačih in tujih turistov, povprečna doba bivanja domačih in tujih turistov ter jih primerjala s povprečjem slovenskih naravnih zdravilišč, prav tako pa sem naredila pregled priliva denarja iz naslova turistične takse v občinski proračun za izbrano časovno obdobje, torej zadnjih deset let. Narejena je tudi SWOT analiza stanja v občini Radenci, kjer sem ugotavljala prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti turizma. Izvedeno je bilo tudi anketiranje, vendar zaradi covid-19 v obliki spletne ankete, saj sem s tem raziskovala in ugotavljala mnenje anketirancev o stanju turistične dejavnosti v občini Radenci. V nalogi je podan tudi predlog nadaljnjega razvoja turizma ter predlog vsebine novega turističnega produkta s predvidenim finančnim načrtom investicije.

KLJUČNE BESEDE: mineralna voda, Zdravilišče Radenci, občina Radenci, izbrani kazalniki analize, obdobje od 2010 do 2020, predlog nadaljnjega razvoja, nov turistični produkt, Park vodnih doživetij.

SUMMARY

The aim of the research paper is to analyse development and the present situation of the tourist sector in Radenci community. Due to analytical overview based on the chosen data (criteria or indicators) for the period from 2010 to 2020, the clear picture of the community tourist branch is provided. The following criteria have been chosen: the number of home and foreign tourist lodgings, the average period of home and foreign tourist staying. Those results have been compared to the average results from other Slovenian natural health resorts. Furthermore the money incomes for the municipal budget due to the tourist tax have been examined for the chosen period of time, that is for ten years. The SWOT analyses of the situation in Radenci community has also been made with the aim to establish advantages, disadvantages, opportunities and hazards of the tourism. Due to Covid-19 the survey on the respondents' opinions about the tourist branch situation in Radenci community has been carried out by the internet. The research paper also includes the recommendation for a further tourist development and the suggestion for the new tourist product with the estimated financial plan.

KEY WORDS: mineral water, Health Resort Radenci, Municipality Radenci, the chosen indicators of quality, period from 2010 to 2020, further development suggestion, new tourist product, Park of water experiences.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	10
1.1 Namen raziskovalne naloge in opredelitev problema	10
1.2 Cilji.....	11
1.3 Hipoteze.....	11
1.4 Predpostavke in omejitve raziskave	12
1.5 Uporabljena raziskovalna metodologija	12
2 RAZVOJ TURIZMA V OBČINI RADENCI	13
2.1 Predstavitev občine Radenci	13
2.2 Razvoj turizma v občini Radenci	15
2.2.1 Zgodba o Henu	15
2.2.2 Razvoj Radencev in izkoriščanje mineralne vode do konca 2. svetovne vojne..	16
2.2.3 Moderno obdobje razvoja Radencev s slatinsko in zdraviliško dejavnostjo	18
2.3 Naravne in kulturne znamenitosti	22
2.3.1 Naravne znamenitosti	22
2.3.2 Kulturne znamenitosti	24
2.4 Učne in tematske poti	26
2.5 Tradicionalne prireditve	31
2.6 Ostale turistične zanimivosti in atrakcije	34
2.7 Športne aktivnosti, rekreacija ter dobro počutje	37
2.8 Druge s turizmom povezane dejavnosti	38
2.9 Gastronomija in enogastronomija	38
2.10 Druge storitvene dejavnosti in prenočitvene kapacitete v občini Radenci	39
3 TURIZEM V ŠTEVILKAH ZA OBČINO RADENCI ZA ČASOVNO OBDOBJE OD 2010 DO 2020	41
3.1 Število nočitev domačih in tujih turistov od 2010 do 2020 v Zdravilišču Radenci.....	41
3.2 Povprečna doba bivanja turistov v Zdravilišču Radenci od 2010 do 2020	45
4 SWOT ANALIZA TURIZMA TURISTIČNE PONUDBE IN Z NJO POVEZANE PONUDBE	50
5 EKSPERIMENTALNI DEL	52
5.1 Rezultati ankete	52
6 PREDLOG NADALJNJEGA RAZVOJA	61
6.1 Povzetek stanja in izhodišča	61
6.2 Predlog vsebine novega turističnega produkta	68
7 RAZPRAVA IN INTERPRETACIJA PODATKOV	72

8 SKLEPNE UGOTOVITVE	74
9 BIBLIOGRAFIJA	75
10 PRILOGE	79

KAZALO SLIK

Slika 1: Občina Radenci.....	14
Slika 2: Vile v občini Radenci	17
Slika 3: razvoj etiket skozi čas	18
Slika 4: Mura s starimi rokavi in mrtvicami v prekmurskih nižinah v bližini Hrastja-Mote...23	
Slika 5: Mini »fotogenična« struga, po kateri se slatina izteka v reko Muro	24
Slika 6: Arhivski posnetek okrogle kapelske kleti.....	25
Slika 7: Med vrelni življenja.....	26
Slika 8: Atilova pot.....	27
Slika 9: Posvetilo Atilovi poti	27
Slika 10: Učna pot od kamna do železa	28
Slika 11: Tematska učna pot »Od kamna do železa« QR koda.....	28
Slika 12: Dišeči traminec.....	29
Slika 13: Vaški vodnjak.....	30
Slika 14: Okrogla slatina.....	30
Slika 15: Na startu maratona.....	31
Slika 16: Klopotec.....	32
Slika 17: Turistična točka pri preši.....	33
Slika 18: Maskota festivala Maček MIJAU.....	33
Slika 19: Lučkolandija SIKALUZOO.....	35
Slika 20: Strmec.....	36
Slika 21: Golf igrišče Radenci.....	37
Slika 22: Postaja št. 11 na trim stezi.....	38
Slika 23: Slatina Radenci 1960 (Sončni park).....	62
Slika 24: Sončni park (2018).....	62
Slika 25: Radenski bazen 1964.....	62
Slika 26: Radenski bazen 2016.....	63
Slika 27: Radenski bazen 2021.....	63
Slika 28: Radenski bazen v prihodnje.....	64
Slika 29: Opuščeno mini golf igrišče.....	64
Slika 30: Novo mini golf igrišče danes.....	65
Slika 31: Muzej Radenske v postopku denacionalizacije.....	65
Slika 32: Prekmurski hram, kjer so prvotno izobraževali bodoče kuharje in natakarje.....	66
Slika 33: Stara kavarna (spodaj levo).....	66
Slika 34: Arhitekturna idejna zasnova razvoja novega turističnega produkta	67
Slika 35: Vila Marija v prihodnje.....	68
Slika 36: Trenutno stanje izziva.....	69
Slika 37: Izzvi za prihodnost.....	69
Slika 38: Plavček, vrelec, Zdravilni vrelec.....	70

KAZALO TABEL

Tabela 1: Krajevni skupnosti in njuna naselja	13
Tabela 2: Izbrani statistični podatki občine	14
Tabela 3: Časovni trak razvoja Radencev	20
Tabela 4: Število nočitev domačih in tujih turistov za obdobje od 2010 do 2020 v Zdravilišču Radenci	41
Tabela 5: Število domačih in tujih turistov za obdobje od 2010 do 2020 za Zdravilišče Radenci	44
Tabela 6: Povprečna doba bivanja v dnevih v Zdravilišču Radenci in slovenskih naravnih zdraviliščih 2010–2020	45
Tabela 7: Turistična taksa.....	47
Tabela 8: Struktura investicijske vrednosti v stalnih cenah	82
Tabela 9: Popis potrebnih investicijsko vzdrževalnih del	82
Tabela 10: Popis potrebne tehnične opreme	84

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Število nočitev domačih in tujih turistov za obdobje od 2010 do 2020 v Zdravilišču Radenci	42
Grafikon 2: Primerjava obiskov domačih in tujih turistov za obdobje od 2010 do 2020 v Zdravilišču Radenci	44
Grafikon 3: Povprečna doba bivanja v dnevih v Zdravilišču Radenci in slovenskih naravnih zdraviliščih 2010–2019	46
Grafikon 4: Zbrana turistična taksa po letih	49
Grafikon 5: Gibanje nočitev in zbrane turistične takse	49
Grafikon 6: Spol anketirancev	52
Grafikon 7: Starostna struktura anketirancev	53
Grafikon 8: Starostna struktura anketirancev	53
Grafikon 9: Občina prebivališča anketirancev	54
Grafikon 10: Besedo turizem v občini Radenci povežujem s/z	54
Grafikon 11: Besedo turizem v občini Radenci povežujem s/z	55
Grafikon 12: Kaj v turistični ponudbi v občini Radenci najbolj pogrešate?	56
Grafikon 13: Kaj v turistični ponudbi v občini Radenci najbolj pogrešate?	57
Grafikon 14: Zadovoljstvo s storitvami v občini Radenci	58
Grafikon 15: Mnenje o tematskih poteh v občini Radenci	58
Grafikon 16: Mnenje o prireditvah	59
Grafikon 17: Na katerih področjih naj občina gradi turistično zgodbo?	60

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Anketni vprašalnik	79
Priloga 2: Finančna konstrukcija idejne zasnove projekta	82

1 UVOD

K pisanju raziskovalne naloge nas je spodbudilo razmišljanje, da smo, kar se tiče danosti naravnih virov širom sveta, omejeni. Dogodki in klimatske spremembe v svetu so dokaz, da se narava spreminja. V ospredje se postavlja dejstvo, da imajo dolgoročni potencial samo področja, kjer se nahaja zadostna količina naravnih virov, le-ti pa morajo ostati ohranjeni. Danosti, ki jih je ustvarila narava, so vedno bolj pomembni in privlačnejši sestavni del turistične ponudbe. Naj navedemo podatek, da približno 70,8 % zemeljskega površja sestavlja voda, le 29,2 % pa kopno (od tega 97 % morske vode in 3 % sladke vode) (Vičar, 2020). Pitna voda je tista voda, ki jo ljudje lahko uživamo z minimalnim tveganjem. V večini razvitih držav je pitna voda pripeljana v gospodinjstva. Še vedno pa imajo v veliko predelih sveta ljudje neustrezen dostop do vode za pitje, pitne vode primanjkuje, ali pa jo lahko kupijo le v steklenicah. Pitje in priprava hrane iz neustrezne vode velikokrat vodi v akutne in kronične bolezni ter je še vedno pogost vzrok smrti v nerazvitih državah. Voda je bila vedno najpomembnejši vir življenja za vse znane žive organizme.

Radenci živijo na vodi, z vodo in od vode. Malo je pokrajin oz. krajev na svetu, ki bi bili tako bogati s količino in vrsto voda kot prav občina Radenci. Lahko bi rekli, da imajo tukaj živeči ljudje velik privilegij. Reka Mura obliva občino na njeni severni meji, vreli mineralne vode so posejani po celotni občini, v kraju Radenci so vreli termalno-mineralne vode in v občini imamo tudi bogate izvire naravne pitne vode. In kam, če ne v smeri doživetij z vodo, bom/bodo razvijali turizem v občini Radenci, katere glavni in osrednji del je tudi tema moje raziskovalne naloge.

1.1 Namen raziskovalne naloge in opredelitev problema

Namen raziskovalne naloge je odgovoriti na raziskovalna vprašanja, in sicer:

- Kakšen je razvoj turizma v občini Radencih zadnjih deset let?
- Kakšen doprinos ima turistična dejavnost za sam kraj?
- Katera področja bi se dalo izboljšati ter s tem narediti destinacijo še zanimivejšo z vidika turista?

Pri opredeljevanju problema sem izhajala iz zastavljenega izhodišča, in sicer – analiziranje stanja turistične dejavnosti v občini Radenci. Pri tem bi rada izpostavila problem propadajočega zdraviliškega parka tik ob kompleksu Zdravilišča Radenci, ki kazi izgled kraja. Prav to me je

tudi vodilo, da sem poskušala oblikovati predlog novega turističnega produkta, ki bo baziral na rekonstrukciji zdraviliškega parka z novo vsebino in ponudbo ter predlogom nadaljnjega razvoja in bo s tem tudi velik doprinos za turizem in občino Radenci.

1.2 Cilji

V raziskovalni nalogi sem si najprej zastavila naslednje cilje:

Cilj 1: Ugotoviti, kakšen je razvoj turizma v občini Radenci za izbrano časovno obdobje od 2010 do 2020.

Cilj 2: Ugotoviti, kakšno asociacijo oziroma povezavo predstavlja beseda turizem v občini Radenci, ko posameznik sliši to besedo.

Cilj 3: Ugotoviti pomanjkljivosti, torej, kaj se pogreša v občini Radenci, vendar je pomemben element turistične ponudbe.

Cilj 4: Ugotoviti, kakšna je osnova, torej zgodba, na osnovi katere bazira razvoj turizma občine Radenci.

Cilj 5: Ugotoviti, kakšna je idejna zasnova novega turističnega produkta.

1.3 Hipoteze

Iz ciljev sem izpeljala naslednje hipoteze:

H1: Razvoj turizma v občini Radenci v časovnem obdobju od 2010 do 2020 beleži rast.

H2: Beseda turizem se v občini Radenci povezuje z mineralno vodo, podjetjem Radensko in Zdraviliščem Radenci.

H3: V občini Radenci se najbolj pogreša urejenost parka, ustrezna gostinska ponudba ter prireditve in dogodki.

H4: Občina naj bi gradila zgodbo turizma na osnovi elementa mineralne vode, športnih aktivnosti ter kulturnih dogodkih in drugih prireditvah.

H5: Rekonstrukcija zdraviliškega parka ter predlog idejne zasnove novega turističnega produkta »Park vodnih doživetij« – vse to bo imelo velik doprinos k razvoju turizma in turistične panoge v občini Radenci.

1.4 Predpostavke in omejitve raziskave

Pri pisanju raziskovalne naloge sem se omejila na:

- a.) Raziskovanje in analiziranje obdobja zadnjih 10 let, torej časovno obdobje od 2010 do 2020 v občini Radenci.
- b.) Zastavila sem si kriterije oziroma kazalnike, ki so mi bili v pomoč pri analiziranju stanja turistične dejavnosti:
 - število nočitev domačih in tujih turistov v Zdravilišču Radenci kot največjemu ponudniku v občini Radenci za obdobje od 2010 do 2020,
 - število domačih in tujih turistov, ki so obiskali Zdravilišče Radenci, za obdobje od 2010 do 2020,
 - povprečna doba bivanja turistov v Zdravilišču Radenci in primerjava s povprečno dobo bivanja v Skupnosti slovenskih naravnih zdravilišč,
 - prilivi turistične takse v občinski proračun za obdobje od 2010 do 2020.

1.5 Uporabljena raziskovalna metodologija

V raziskovalni nalogi je uporabljena naslednja raziskovalna metodologija:

- Metoda deskripcije, s pomočjo katere smo v teoretičnem delu naloge ovrednotili teoretična izhodišča.
- Metoda dela v knjižnici, in sicer študij strokovne literature, pregled elektronskih baz podatkov.
- Metoda klasifikacije, s pomočjo katere smo opredelili posamezne strokovne pojme.
- Metoda analize nam je bila v pomoč, da smo analizirali posamezne izbrane kriterije oziroma kazalnike, in sicer: število nočitev domačih in tujih turistov, število domačih in tujih turistov, ki so obiskali Zdravilišče Radenci, povprečna doba bivanja domačih in tujih turistov v Zdravilišču Radenci in v slovenskih naravnih zdraviliščih, priliv turistične takse v občinsko blagajno za izbrano časovno obdobje od 2010 do 2020.
- Metoda sinteze nam je bila v pomoč, da smo posamezne analizirane dele povezali oziroma spojili v celoto ter na tak način prišli do novih spoznanj.
- Metoda anketiranja v obliki spletne ankete.

2 RAZVOJ TURIZMA V OBČINI RADENCI

2.1 Predstavitev občine Radenci

Prva omemba kraja Radenci sega v leto 1436, ko se je kraj imenoval Radain, leta 1445 nosi kraj ime Radusch, leta 1475 pa »das Dorf zu Radein«. Radenci so zasloveli po mineralni vodi, za zgodovinski razvoj kraja je pomembno leto 1833, ko je študent medicine Karl F. Henn odkril prvi slatinski vrelec.

Občina Radenci leži na severovzhodu Slovenije, v večji meri ob desnem bregu reke Mure, med občinami Gornja Radgona, Sveti Jurij ob Ščavnici, Tišina, Križevci pri Ljutomeru in Mursko Soboto. Občina Radenci je samostojna občina od leta 1994 in se razprostira na površini 34,1 km², v njej pa po zadnjih podatkih živi 5.107 prebivalcev (SURSTAT, 2020). Za Občino Radenci je značilna precej razpršena poselitev, kar je posledica geografske lege. Območje občine je zelo razgibano, obrobno gričevje in okoliški hribi so zasajeni s sadovnjaki in vinogradi. Na nižinskem delu so polja ter vrelci mineralne in termalne vode.

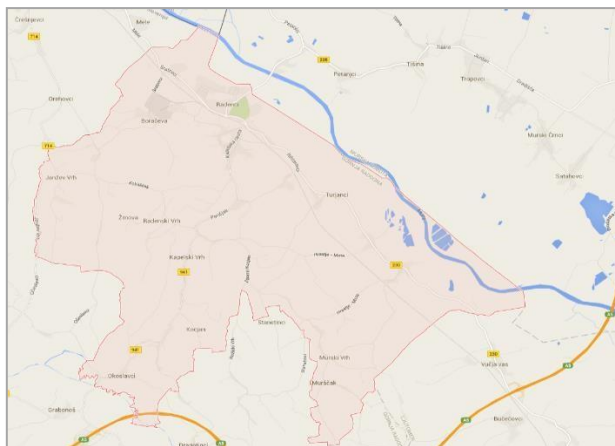
Območje Občine Radenci je razdeljeno v dve krajevni skupnosti (v nadaljevanju KS), KS Radenci in KS Kapela, kateri zajemata skupno 22 naselij. Radenci so svetovno znani zdraviliški kraj z bogato naravno in kulturno dediščino

Tabela 1: Krajevni skupnosti in njuna naselja

KRAJEVNA SKUPNOST	KS RADENCI	KS KAPELA
NASELJA	Boračeva Hrastje-Mota Janžev Vrh Melanjski Vrh Radenci Rihtarovci Šratovci Turjanci	Hrašenski Vrh Kapelski Vrh Kobilščak Kocjan Murski Vrh Murščak Okoslavci Paričjak Rački Vrh Radenski Vrh Spodnji Kocjan Turjanski Vrh Zgornji Kocjan Žrnova

(STAT, 2019)

Občina Radenci je del pomurske statistične regije in se po površini med slovenskimi občinami uvršča na 163. mesto. Po številu prebivalcev se je med slovenskimi občinami uvrstila na 102. mesto. Na kvadratnem kilometru površine občine živi povprečno 149,7 prebivalcev, torej je bila gostota naseljenosti tu večja kot v celotni državi (103,1 prebivalcev na km²) (Vir: STAT, 2019).

Slika 1 : Občina Radenci

(Google maps, 2020)

Tabela 2: Izbrani statistični podatki občine

Občina Radenci	
Regija:	Pomurska regija
Površina v km ² :	34,1
Število prebivalcev:	5.107
Gostota poseljenosti (št. preb./km ²):	149,7
Število naselij:	22
Število vseh gospodinjstev:	1980
Povprečna površina naselja v km ² :	2,5
Povprečna velikost gospodinjstva:	1,6
Indeks razvojne ogroženosti* (IRO):	161,8
Koeficient razvitosti občine**:	0,94

(STAT, 2020)

*Opomba: Pravilnik o razvrstitvi razvojnih regij po stopnji razvitosti za programsko obdobje 2014–2020 (Uradni list RS, 2014).

**V skladu z Uredbo o metodologiji za določitev razvitosti občin (Ur. list RS št. 103/15); koeficient razvitosti Občine Radenci za leti 2018 in 2019 znaša 0,94 (Vir: Ministrstvo za finance, Koeficienti razvitosti občin za leti 2018 in 2019).

2.3 Razvoj turizma v občini Radenci

2.3.1 Zgodba o Henu

Zgodovina Radencev se je pričela pisati leta 1833, ko se je Karl Henn, štajerski Nmec, rojen leta 1809 v Frankolovem pri Celju, ob zaključku študija medicine z Dunaja odpravil na počitnice v Ljutomer. Med vožnjo skozi te kraje ga je kočijaž opozoril na prihod slabega vremena, ki ga je napovedovalo močno šumenje v bližnjem vodnem izviru. Karl Henn si je ob vrnitvi domov ta izvir tudi pobliže ogledal in ugotovil, da gre za izvir mineralne vode, ki se je z močnim pritiskom in pomešana s plinom izlivala na zamočvirjeno zemeljsko površje. Henn je potem, ko je opravil okvirno analizo radenske mineralne vode, ugotovil, da le-ta vsebuje veliko zdravilnih sestavin in ogljikov dioksid. Kljub svojemu aktivnemu prizadevanju ni mogel nikogar pridobiti k izkoriščanju tega bogastva. Zaradi tega se je, takrat že doktor in ugledni zdraviliški zdravnik v Dobrni, Laškem in v Rimskih Toplicah, leta 1865 odločil, da sam odkupi zemljišče in zajame vrelec. Po štirih letih je tako iz cevi prvič pritekla mineralna voda, lastnik Henn pa je svoj prvi vrelec poimenoval Radenski vrelec (Radeiner Sauerbrunn) ali Glavni vrelec (Hauptquelle). Leta 1869 je bilo napolnjenih in prodanih 37.000 glinenih steklenic mineralne vode (Kovič, 2001).

Ali ste vedeli?

Pred več kot 150 leti, ko je mineralna voda iz Radencev še bučala iz zemeljskih globin brez človekovega posredovanja, je ob izviru močno sikalo, bobnelo in žuborelo. Nenevadni zvoki, ki so prihajali iz globin, so v domišljiji prebivalcev Radencev izoblikovali tri legende o mineralnih vrelih.

Prva legenda govori o hrupu, ki ga lahko slišimo iz vrelca. Ta hrup naj bi ustvarjali škratje, ki pridno kopljejo rov zdravilni vodi.

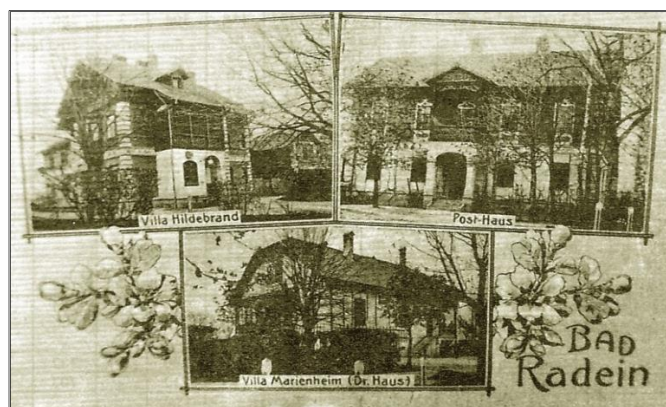
Druga legenda govori o bobnenju in sikanju pod samim vrelcem. Za to sikanje in bobnenje so krive čarovnice, saj v kotlu pod vrelcem kuhajo cmoke.

Tretja legenda prav tako govori o bobnenju, to pa nastaja zaradi zbiranja groma in toče v vrelcu (ljudsko izročilo).

Delo Karla Henna je nadaljeval njegov sin Roman. Vodil je zdraviliško in slatinsko dejavnost ter urejal in obnavljal vrelece. Leta 1891 je območje svojih vrelecev tudi uradno zaščitil in konkurenci onemogočil širjenje slatinske dejavnosti. Med leti 1885 in 1890 je bila na območje Radencev speljana železniška povezava od Špilja do Radgone in Gornje Radgone skozi Radence (Kovič, 2001).

2.3.2 Razvoj Radencev in izkoriščanje mineralne vode do konca 2. svetovne vojne

Leta 1917 sta se na poslovnem sestanku dobila Franc Wieltsching in Jurij Hilderbrand. Franc Wieltsching je bil generalni direktor podjetja hrastniških »Združenih steklarn«, ki je dostavljalo steklenice podjetju Hilderbranda. Hilderbrand se je zaradi željenega počitka odločil, da bo svoje podjetje prodal. Podjetje je prodal prav Wieltschingu, ki je skupaj s še tremi družabniki vodil skupno podjetje »Zedinjene tvornice stekla«. Sprevidel je, da je najbolje, da sam prevzame Radensko, ostali pa obdržijo steklarne. Tako je leta 1919 Wieltsching postal edini lastnik podjetja. Pri podjetju so bili vključeni njegova žena Alojzija in hčerki Vilma in Ida. Vilma se je poročila s sinom Jožefa Höhna, dr. Vernerjem Höhnom. V letu 1920 je od konkurence odkupil Zemljičevo slatino in odprl zdravilišče. Čez tri leta je zdravilni vrelec dobil uradno naziv zdravilnega vrelca, ne le po imenu, pač pa tudi po lastnostih. Höhn je elektrificiral celotno proizvodnjo in zdraviliške stavbe. Osredotočal se je na trg takratne skupne države. Proizvodnja je naraščala od leta 1920 iz 800.000 steklenic v letu na 3 milijone steklenic v letu 1926. Istega leta je umrl zaradi kapi. Lastnica je postala žena z njunima hčerkama. Med leti 1927 in 1931 so bile v okolici zdravilišča zgrajene številne nove hiše. Vila Elmina (Ljubljanski dom) je služila kot stanovanje lastnikom. Slatinski dom so zgradili na mestu stare lesene polnilnice, v pritličju so se nahajale pisarne, knjižnica in čitalnica. V nadstropju in mansardi so bile sobe namenjene oddaji (tujske sobe), Karlov dom je bil preurejen za nastanitev gostov. Na drugi strani parka so zgradili svoje upravno poslopje »Hranilnica in posojilnica« (to je današnji zdravstveni dom). Vsi objekti so v letu 1931 imeli elektriko. Prodaja vode je naraščala iz leta v leto. Leta 1932 je bilo prodanih že 3.400.000 steklenic, v istem letu pa je bilo tudi 706 turističnih gostov. Vilma se je ločila od Vernerja Höhna in se poročila z dr. Antejem Šarićem, ki je bil strokovnjak za srčne bolezni. Z njim se je začela novodobna zgodovina razvoja mineralne vode (Kovič, 2001).

Slika 2: Vile v občini Radenci

(Občina Radenci, 2020)

Prvi koraki Šarića so bili usmerjeni v zdraviliško dejavnost, saj je povečal prenočitvene zmogljivosti in moderniziral zdravstveni del dejavnosti. Zdraviliško dejavnost je usmeril v srčne in ledvične bolezni. Preuredil je Anin dom, med letoma 1935 in 1936 je uredil Terapijo, kot jo lahko vidimo tudi danes. S tem je povečal število prenočitvenih zmogljivosti iz 14 na kar 105 ležišč. 18 sob je imela Kavarna v Radencih, 40 sob pa Vila Hilderbrand, preimenovana v Vilo Olga. Posledično so bili preurejeni kopališki vrelec, našli so nov Murski vrelec, ki je po kemični sestavi izjemno dobro ustrezal bolnikom, ki so v kraj prišli na zdravljenje. Zgrajena je bila nova dependansa Mala terapija, ki je vsebovala 19 sob s priključenim kopalniškim delom. V tem času sta bila kot družabnika v podjetju vpisana sinova Vernerja Höhna, Rudolf in Viljem, ki ju je Ante tudi posvojil. V letu 1936 se na etiketi prvič pojavijo tri srca, ki postanejo zaščitni del znamke podjetja.

Slika 3: Razvoj etiket skozi čas

(Radenska Adriatic d. o. o., 2021)

V osrednjem delu zdravilišča je bila zgrajena steklena pitna dvorana in vrtnarija, ob restavraciji Park fotografski atelje s trafiko in brivnico. V tem času je bil zgrajen most čez reko Muro v

Petanjcih in urejen zaščitni jez ob zdravilišču. V letu 1939, pred začetkom druge svetovne vojne, je imelo zdravilišče 243 sob z 287 posteljami, kar je omogočilo bivanje 1927 gostom. Prodaja steklenic v letu 1940 je narasla na kar 7 milijonov. V Radencih sta se v tem času nahajali dve trgovini in tri gostilne, a priložnost za nadaljnji razvoj kraja je ustavila 2. svetovna vojna. Zaradi nastale situacije so dr. Anteja Šarića usmrtili kot talca 3. aprila 1945. Zdraviliška dejavnost je v drugi svetovni vojni povsem zamrla, proizvodna dejavnost je v povprečju držala 6 milijonov prodanih steklenic na leto. Podjetje se je v letu preoblikovalo iz javne trgovske družbe v delniško družbo Zdravilišče Slatina Radenci d. d. (Kuranstalt Bad Radein AG). Z vzpostavitvijo jugoslovanske države se je dokončno spremenilo lastništvo podjetja, s tem pa se je zaključilo dolgoletno vodenje s strani omenjenih družin (Kovič, 2001).

2.3.3 Moderno obdobje razvoja Radencev s slatinsko in zdraviliško dejavnostjo

29. novembra 1945 je Zdravilišče prešlo v družbeno last. Podjetje so prenašali z ministrstva na ministrstvo. Na koncu se je podjetje razdelilo na dva dela: Slatinsko podjetje Radenska Slatina in Zdraviliško gostinsko podjetje Radenska Slatina. Sledilo je obdobje do leta 1960, ki ga je zaznamovalo menjavanje direktorjev ter združevanje in razdruževanje podjetja. Leta 1948 je zdravilišče dobilo vodovod.

S 1. januarjem 1960 je ponovno združeno podjetje prevzel Bogo Verdev. S tem letom je dohodek Radenske ponovno prešel v roke posameznika in ne države, kar je omogočilo širitev in razvoj podjetja ter posledično samega kraja. Pomemben razvoj kraja je prinesel 30-letni načrt razvoja podjetja, to je pomenilo 100 % povečanje proizvodnje slatine in povečanje nastanitvenih zmogljivosti iz 300 na 800 postelj. Radenska je dobila vodilno vlogo kot turistično prepoznaven znak Pomurja. Leta 1963 je zaradi posodobitev letna proizvodnja znašala že 29 milijonov steklenic. Novejše posodobitve v obdobju med 1967 in 1969 so prinesle še dodatno povečanje proizvodnje na kar 115 milijonov steklenic. V zdraviliškem delu so se prav tako vrstile investicije, povečala se je dodatna ponudba v kraju. Leta 1962 je bila ustanovljena Gostinska šola, ki je imela prostore v Prekmurskem domu. Istega leta je bil odprt olimpijski bazen s športnimi površinami, prav tako je bilo urejeno naselje z 20 bungalovi, ki so dodatno popestrili celotno turistično ponudbo. V letu 1964 je bil preurejen Zdraviliški dom s 120 posteljami, v katerem se je nahajal sodobni laboratorij. Istega leta je bilo zgrajeno gostišče Jež. Tri leta kasneje je bila v osrčju Radencev na novo zgrajena restavracija Vikend. Leta 1968

so zgradbi dodali kegljišče. Minigolf so postavili leta 1969. Podjetje je društvom in šoli zgradilo novo telovadnico pri osnovni šoli.

Pomembno leto za razvoj kraja je leto 1961, ko so Radenci dobili prvi blok, ob katerem je kasneje zraslo novonastalo blokovsko naselje. Podjetje je svojim delavcem omogočilo kredit za gradnjo v novo nastajajočem kompleksu individualnih hiš. Leta 1968 je bil zgrajen nov vodovod med Apačami in Radenci, tako se je odpravil problem z neoporečno sladko vodo. Tri leta kasneje se je odprla bencinska črpalka ter uredila nova avtobusna postaja (Kovič, 2001).

Istega leta (1971) je bil zgrajen hotel Radin, ki je prvi hotel visokega kova v severovzhodni Sloveniji. Leta 1972 je dosežena rekordna prodaja mineralne vode, prodanih je bilo 217 milijonov steklenic (Radenska Adriatic d. o. o, 2020). V letu 1973 sta se združila Zdravilišče Radenska in Moravske toplice, dve leti kasnjene je bila odprta Nova terapija s pokritim bazenom (Kovič, 2001). Marijin dom je bil leta 1979 preurejen v muzej Radenske. Leta 1980 je bil na novo zgrajen hotel Miral, naslednje leto pa še dijaški dom v centru kraja. Restavracija Park je bila prenovljena leta 1985, enako tudi kavarna v hotelu Radin. Naslednje leto je bila prenovljena Terapija. Teniška dvorana tik ob zdraviliškem kompleksu je bila zgrajena med letoma 1997 in 1998. Zdraviliški dom je bil leta 2000 preimenovan v hotel Izvir in je vseboval 64 apartmajev s 129 ležišči. Podjetje je leta 1996 postalo delniška družba Radenska d. d. s številnimi hčerinskimi podjetji, med drugim tudi Radensko Zdravilišče (Kovič, 2001). Leta 2000 podjetje kupi Pivovarna Laško, 13 let kasneje podjetje preide pod tuje lastnike pod skupino Kofola iz Češke (Radenska Adriatic d. o. o, 2021).

Sklepam lahko, da je imel razvoj podjetja Radenska velik vpliv na sam razvoj kraja, občine in širšega območja. Sosledje omenjenih dogodkov je pripeljalo do nastanka kraja, kot ga poznamo danes. V sodobnem času je veliko prostora za razvoj in možnosti revitalizacije posameznih objektov, ki so danes v večini prazni.

Tabela 3: Časovni trak razvoja Radencev

Leto	Dogodek
1833	Študent medicine Karl Henn odkrije radenske vrele mineralne vode.
1865	Dr. Karl Henn odkupi zemljišče in prične iskati glavno žilo vrele mineralne vode.
1869	Napolnjene so prve glinene steklenice mineralne vode.
1870	Nalatih in prodanih je že 37.000 steklenic radenske slatine.
1882	Začetek zdraviliškega turizma na osnovi radenske slatine.
1890	Nova železniška proga od Radgone do Ljutomera nadomesti drag in počasen prevoz s konjskimi vpregami, prodaja močno poraste in že istega leta doseže 1 milijon prodanih steklenic.
1920	Na etiketah radenske slatine se pojavi palček.
1923	Mineralna voda Radenska je priznana kot zdravilna voda.
1936	Uvedba treh src avtorja Milka Bambiča iz Trsta kot zaščitnega znaka Radenske.
1938	Prodaja 10-ih milijonov steklenic radenske slatine, k čemur pripomorejo dobro in učinkovito oglaševanje v časopisih ter prospekti in brošure v različnih jezikih. Zgrajena sodobna pivnica slatine – Steklena dvorana.
1960	Združitev slatinske in zdraviliške dejavnosti v Zdravilišče Radenska slatina. Dodelitev statusa zdravstvenega zavoda celotnemu podjetju je po takratni zakonodaji omogočilo avtonomnejše razpolaganje z lastnimi sredstvi.
1962	Ob praznovanju 80. obletnice Zdravilišča Radenska Slatina so odprli letno kopališče z olimpijskim bazenom, sodobno preurejeno kavarno in zgrajeno naselje 34-ih vikend hišic v parku v Radencih. Ustanovitev Gostinske šole Radenci.
1969	100. obletnica Radenske. Nova polnilna linija za 7.000 steklenic na uro v petanjskem obratu ter dodatna polnilna linija za 12.000 steklenic na uro v obratu Boračeva. Skulptura 3 gracie v parku.
1971	Zgrajen hotel Radin v Radencih, prvi hotel visoke A-kategorije v severovzhodni Sloveniji.

1972	Radenska doseže rekordno prodajo mineralne vode – 217 milijonov litrov. Začetek izgradnje nove sodobne polnilnice v Boračevi. Integracija turizma v Pomurju pod okriljem Radenske.
1980	Otvoritev tovarne polnilne opreme, zgrajena depandansa hotela Radin – hotel Miral.
1981	Ena izmed najpomembnejših športnih prireditev v organizaciji Radenske je tradicionalni mednarodni »Maraton treh src«, ki so ga prvič organizirali 30. maja 1981 s startom in ciljem pred hotelom Radin.
1990	Sklenjena pogodba z družbo PepsiCo za polnitev licenčnih pijač iz družine Pepsi. Končana nova plinarna CO ₂ . Pričetek prodaje brezalkoholnih pijač v pločevinkah.
1996	Radenska postane delniška družba – Radenska, d. d. Radenci (skrajšano ime).
1999	Radenska odkupi blagovno znamko Ora.
2000	Pivovarna Laško, d. d., postane večinski lastnik Radenske, d. d. Radenci, Radenska pa v njenem portfelju vodilni proizvajalec naravnih mineralnih vod in brezalkoholnih pijač.
2005	Pivovarna Laško, d. d., proda zdraviliško dejavnost Radenske, to je Zdravilišče Radenci, skupini Sava, d. d. in njeni turistični diviziji.
2006	Pričetek prodaje nove blagovne znamke Oaza.
2015	Radenska postane član ene od največjih proizvajalcev brezalkoholnih pijač Skupine Kofola.
2016	V letu 2016 portfelj Radenske razširijo priljubljene hrvaške znamke Nara, Inka in Vočko, Radenska pa postane proizvajalec in distributer pijač Pepsi, Mirinda in 7Up za hrvaški trg. Prav tako se Skupini Kofola pridruži hrvaško podjetje Studenac.
2018	Nova krovna korporativna znamka Radenska Adriatic.
2019	Radenska praznuje 150. obletnico.

(Radenska Adriatic d. o. o., 2021)

2.2 Naravne in kulturne znamenitosti

V nadaljevanju bomo izpostavili izbrane naravne in kulturne znamenitosti. Pri tem sem uporabila metodo dela inventarizacija, torej pregled in popis, kaj občina Radenci ponuja turistu oziroma obiskovalcu.

2.2.1 Naravne znamenitosti

Sledi pregled naravnih znamenitosti v občini Radenci.

1. Termalna voda

Slovenija je dežela zdravih voda. Termalni in mineralni vreli so vir dobrega počutja. V Sloveniji imamo 28 naravnih termalnih in termo-mineralnih izvirov s temperaturo od 18 do 38 °C in 14 naravnih zdravilišč. Termo-mineralna voda v Radencih je natrijevo-kalcijeva hidrogenkarbonatna kislica. Temperatura vode pri izviru je 41 °C, kar jo uvršča med hipertermalne vode.

2. Mineralna voda – slatina

Radenska mineralna voda je zaradi visoke vsebnosti naravno raztopljenega CO₂ imenovana tudi slatina. Mineralno vodo v Radencih uporabljamo v kulinariki in zdravstvu (znane so CO₂ kopeli).

3. Reka Mura – »Amazonka Evrope«

Raznolikost domorodnih živali prosto tekoče Mure je neverjetna: 51 domorodnih vrst rib, tri vrste rakov, piškur, bober, vidra ipd., kar je izjemnega pomena za celotno Evropo (Povž, 2007). Ne brez razloga je reka Mura končno dobila častni naslov »Amazonka Evrope«.

Slika 4: Mura s starimi rokavi in mrtvicami v prekmurskih nižinah v bližini Hrastja-Mote
(Google Earth, 2021).

4. Vrelci mineralne vode

V Radencih najdemo veliko število vrelcev mineralne vode (več kot 300), turistično najbolj izpostavljeni pa so:

- Zdravilni vrelec je eden najlepših vrelcev v Evropi.
- Petanjski železni vrelec ob reki Muri (voda se še danes uporablja za CO₂ kopeli). Vodo iz tega vrelca, ki je zelo bogata z železom, je mogoče tudi degustirati.
- Železni vrelec (za strnjanim naseljem v Radencih) uporabljajo domačini za svoje potrebe.

Slika 5: Mini »fotogenična« struga, po kateri se slatina izteka v reko Muro

(Magdič, 2020)

5. Radenski park

Zdraviliški park v Radencih je zasnovala vrtna oblikovalka Ilse Fischerauer in predstavlja dragoceno kulturno dediščino. Posebej izstopa zasnova Sončnega parka, ki je še danes izredno dobro ohranjena, čeprav ne najboljše vzdrževana.

6. Vino, vinogradi

Vino in vinsko trto so na ozemlju današnje občine Radenci gojili že Kelti. Rodovitna prst, peščena kamninska podlaga, prisojne lege in blaga klima so naravne danosti, ki omogočajo optimalno rast in razvoj vinske trte. Traminec domuje na naših gričih, njegova predelava pomeni prestiž v vinogradništvu.

2.2.2 Kulturne znamenitosti

V naslednjem podpoglavju je narejen pregled kulturnih znamenitosti, ki se nahajajo v občini Radenci.

1. Atilov grad

Poldrugo tisočletje mineva, odkar se je na Kapeli, prevzet od naravnih lepote, ustavil hunski kralj Atila (imenovan tudi »bič božji«). Izročilo govori, da si je zaradi očaranosti nad pokrajino dal tukaj sezidati grajsko trdnjavo z zakladnico. Na južni/sončni strani gradu je dal izkopati globoko, studencu podobno jamo, iz katere je privrela nenavadno vroča mineralna voda.

Omisli si je bržčas prvo kopalnico na svetu, ki je bila grajena tako, da je grela tudi zrak v grajskih prostorih. Na severni strani grajskega podzemlja pa je Atila zgradil veliko okroglo zakladnico. Atilove zakladnice roparji niso nikoli odkrili in še danes buri duhove domišljije.

Potres je dokončno zabilisal ostanke grajskih zidov. »Atilove grabe« se je dolgo držalo prekletstvo, vse do tedaj, ko so šentpavelski benediktinci na Kapelskem Vrhju postavili kapelo iz kamna z Atilovega gradu, od koder se v lepem vremenu vidi vse do Blatnega jezera. Kraj in Atila sta bila z gradnjo cerkve odrešena.

2. Cerkev sv. Marije Magdalene

Na najvišji točki radenske občine stoji župnijska cerkev sv. Marije Magdalene. Pogled s hriba je eden najlepših v Slovenskih goricah, saj je z razgleda cerkve moč videti 45 drugih cerkva, ob lepem vremenu pa Blatno jezero, zagrebško Sljeme in do Dunaja. Kapela na tem vrhu se omenja že leta 1920, cerkev pa od leta 1617 naprej. Cerkev sv. Marije Magdalene so zgradili iz kamenja ruševin Atilovega gradu. Sedanjjo cerkev je zgradil Mihael Mareck v letih 1823–1824. Cerkev sv. Marije Magdalene na Kapelskem Vrhju zavzema pomembno mesto v arhitekturi 19. stoletja, predvsem zaradi enotno zasnovane zunanjsčine in notranjsčine.

3. Kapelica sv. Ane

Po smrti dr. F. K. Henna (odkril prvi slatinski vrelec) leta 1877 je njegova vdova Anna Henn leta 1895 naročila izgradnjo kapelice v radenskem parku v neogotskem stilu s prečno ladjo, ki je bila poimenovana po njeni zavetnici, sveti Ani, ter blagoslovljena 1896. Leta 1926 je bila kapelica prvič obnovljena. Drugič je bila obnovljena 1967, ko si jo je želel ogledati tedanji jugoslovanski predsednik Josip Broz Tito. Bila je zaprta in visoki gost je svetoval, da se naj kapelica odpre in služi svojemu namenu, da kdor želi, naj hodi k maši, saj je tudi njegova mati

hodila k maši. Tako je leta 1967 bila kapelica drugič obnovljena, izgrajena je bila tudi grobnica pod njo. In tretjič je bila kapelica obnovljena 2015. leta (Matko, 2016).

4. Okrogla vinska klet na Kapeli

Leta 1959 je bila na Kapeli (danes Kapelski Vrh) zgrajena prva okrogla vinska klet v Sloveniji, ki je arhitekturno prepoznaven objekt. Klet ima pod zemljo dve nadstropji.

Slika 6: Arhivski posnetek okrogle kapelske kleti

(Tomažič, 1973)

5. Vinogradniška hiša, preša in klopotec

Kulturno dediščino vinarstva v občini Radenci predstavljajo vinogradniška hiša, klopotec in stara lesena preša ob lepo urejeni turistični točki v Paričjaku. Vse tri elemente kulturne dediščine je možno videti prosto v naravi. Zgolj kot zanimivost dodam, da je klopôtec lesena mehanska naprava na visokem lesenem drogu, podobna mlinu na veter. Je simbol slovenskega vinogradništva. Ob svojem delovanju ustvarja ropot in se zaradi tega uporablja tudi kot ptičje strašilo. Je neizogiben del področij, kjer raste vinska trta v Sloveniji, Avstriji in Hrvaški. Klopotec je etnološka znamenitost slovenskih vinskih gor. Na Kapelskem Vrhju ga postavljajo vsako leto 15. avgusta in ga pospravijo 11. novembra.

2.3 Učne in tematske poti

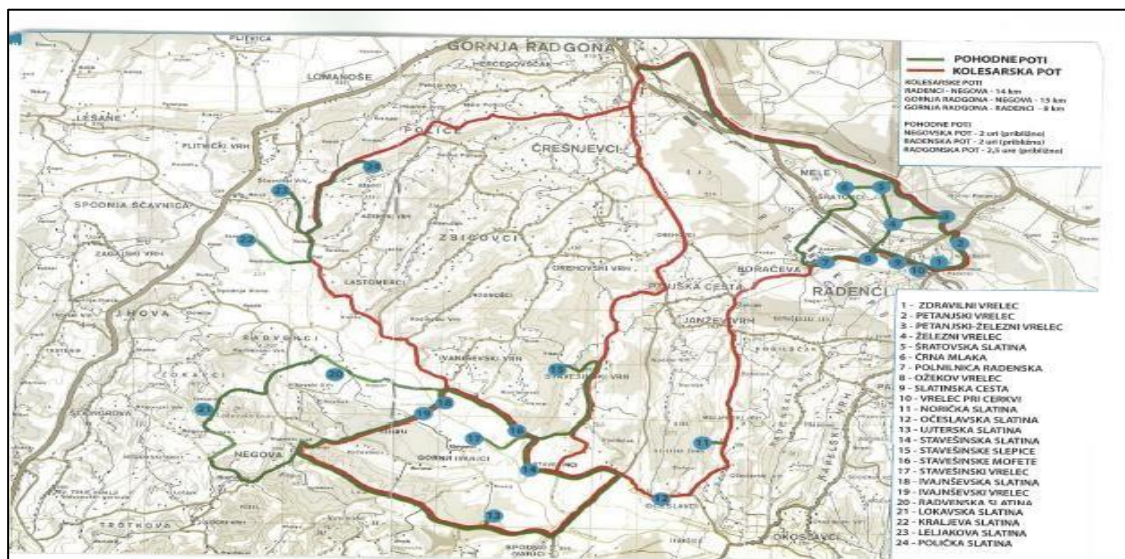
V naslednjem podpoglavju so predstavljene učne in tematske poti, ki se nahajajo v občini Radenci.

1. Pot med vrelici življenja

Malo je dežel, ki bi imela več naravnih vrelecev, kot jih ima naša pokrajina. Pot med vrelici življenja vodi skozi občino Radenci in občino Gornja Radgona in je razdeljena na 3 poti:

- Negovska pot, pribl. 2 uri (Lokavska slatina, Radvenska slatina, Ujtrska slatina, Ivanjševska slatina, Ivanjševski vrelec, Mofeta¹ strmec Stavešinci, Stavešinski vrelec, Stavešinska slatina, Stavešinske slepice, Očeslavka slatina, Negovska slatina).
- Radenska pot, pribl. 2 uri (Zdravilni vrelec, Petanjska slatina, Petanjski vrelec, Železni vrelec, Šratovski vrelec, Ožekov vrelec, Zemljičeva slatina, Vrelec pri cerkvi).
- Radgonska pot, pribl. 2,5 ure (Kraljeva slatina, Leljakova slatina, Polička slatina).

SLATINA: Strokovnjaki so izračunali, da potuje kapljica vode, ki pade iz oblaka na tla, celih 40 let, preden se obogati z minerali in pride na površje v obliki naravne mineralne vode oz. slatine (Bagar Povše, 2005).

Slika 7: Med vrelici življenja

(Bagar Povše, 2005)

¹ Mofeta: je vulkanski pojav, razpoka ali luknja, skozi katero iz zemeljske notranjosti izpuhneva vodna para ali plini.

2. Atilova pot

Dolžina poti je 7000 m, čas hoje pribl. 3 ure. Na poti najdemo 12 označevalnih tabel, ki nas vodijo skozi legendo, življenje in delo hunskega kralja Atila, ki se je ustavil tudi v naših krajih. Uvod v pot: »Kdo si ti, ki rušiš prestole, pustošiš dežele, podjarmljaš ljudstva? Ego sum Attila Flagellum Deisem Atila Bič Božji. Pozdravljam vas na moji poti, ki je tudi pot Hunov - divjega aziatskega ljudstva iz 5. stoletja, kjer sin ni privoščil vlade očetu, niti brat bratu (Korošec 2005).

Slika 8: Atilova pot

(Izletniška kmetija Cven, 2020)

Slika 9: Posvetilo Atilovi poti

(Dundek, 2020)

3. Od kamna do železa

Učna pot prikazuje razvoj prazgodovinskih dob, v povezavi z novejšo zgodovino zdraviliškega turizma. Na krožni poti 4 km ali 2,1 km obiskovalec spozna prazgodovinska obdobja in novejšo turistično zgodovino Radencev.

Slika 10: Učna pot od kamna do železa

(Ajlec, 2020)

- Prazgodovina – učni poligon in časovni trak na platoju pred pošto
- Mlajša kamena in bakrena doba – Zdravilni vrelec
- Bronasta doba – spomenik treh gracij v radenskem parku • Železna doba – mineralna voda, bogata z železom.

Slika 11: Tematska učna pot »Od kamna do železa« QR koda

(Občina Radenci, 2020)

4. Pot traminca

Popelje vas po poti dobre kapljice – tiste iz slatinskega izvira z zdravilnimi učinki in tiste iz grozdja »od sonca razvajenega«. Pot je dolga pribl. 23 km, najvišji vzpon je na Radenski Vrh, pribl. 300 m nadmorske višine (Radenci pribl. 200 m nadmorske višine), težavnostna stopnja 3/5 (Via Prlekija, 2021).

Traminec: grozd je majhen in zbit. Barva je svetlo rumenkasta do rumena ali z zlatimi ali celo rozastimi odtenki oz. svetlo rdeča. Traminec je pri nas avtohtona sorta, zelo dobre lege za pridelavo.

Slika 12: Dišeči traminec

(Frangež, 2017)

5. Pot ob Muri

Kolesarska pot je razdeljena na tri etape v dolžini 26 kilometrov, zahtevnostna stopnja 1/5: Zgornje Konjišče–Gornja Radgona, Gornja Radgona–Radenci in Radenci–Mota. Pot poteka tik ob reki Muri in se od reke oddalji le za nekaj metrov. Na poti boste spoznali skrivnosti bobra, sive čaplje in vidre, ki domujejo ob Muri (Občina Radenci, 2020).

6. Radenski krog

Prava kolesarska pustolovščina za vse, ki želijo raziskati območje občine Radenci po stranskih poteh. Pot vodi od Radencev–Turjanci–Janžev Vrh–Boračeva in nazaj v Radence. Na poti v Rihtarovcih srečate obnovljen vaški vodnjak in v Boračevi obnovljeno okroglo slatino (Občina Radenci, 2020).

Slika 13: Vaški vodnjak

(Občina Radenci, 2012)

Slika 14: Okrogla slatina

(Ficko, 2018)

7. Via Savaria – Pot Sv. Martina

Da bi predstavili življenje in najpomembnejše vrednote najbolj priljubljenega svetnika Evrope, škofa svetega Martina, je Svet Evrope pot od Szombathelya do Toursa leta 2005 razglasil za Evropsko kulturno pot. Del poti vodi tudi po občini Radenci in je del odseka Murska Sobota–Zreče (Vidovič, 2013).

2.4 Tradicionalne prireditve

1. Maraton treh src

Maraton treh src je po udeležbi najštevilnejša in po finančnem obsegu največja športna prireditev v občini. V letu 2020 bi izvedli 40. maraton treh src, če njegove izvedbe ne bi preprečila razglašena epidemija in so bile tovrstne prireditve prepovedane.

Tekmovalne discipline:

- Maraton Radenska Clasic (42.192 m)
- Polmaraton Radenska Medium (21.098 m)
- Tek Radenska Naturelle (10.000 m)
- Oazin tek (5.000 m)
- Nordijska hoja (10.000 m)

Netekmovalne discipline:

- Pohod treh src
- Veveričkin in srčkov tek (otroški teki na različnih razdaljah)
- Tek s kužki

Prireditev poteka tradicionalno tretjo soboto v mesecu maju (Športno društvo Radenci, 2020).

Slika 15: Na startu maratona

(Horvat, 2018)

2. Dvig klopotca in praznik traminca

Prireditev v organizaciji TD Klopotec Kapela in Društva vinogradnikov in ljubiteljev vina Radenci poteka tradicionalno vsako leto na praznik Marijinega vnebovzetja, 15. avgusta. Prireditev zaznamuje ocenjevanje tramincev, ki ga izvedejo vinski vitezi in dvig klopotca. Dvig

klopotca je prastari običaj oz. dediščina, simbol prihajajoče jeseni. Takšen običaj nesnovne dediščine najdemo samo v štajerski vinski regiji (Avstrija, Slovenija, Hrvaška) in nikjer drugje na svetu (Protner, 2018). Klopotec s svojo pesmijo odganja ptice iz vinogradov in privablja častilce vinske trte. Ob tem pa potekajo še spremljajoče aktivnosti, kot so degustacije, kulturni program, vinogradniške igre in družabno srečanje.

Slika 16: Klopotec

(Občina Radenci, 2018)

3. Martinovanje

11. novembra se praznuje god sv. Martina, ki je po legendi spremenil mošt v vino. Na Kapelskem Vrhu, na turistični točki ob stari preši poteka tradicionalna prireditev Martinovanje v organizaciji TD Klopotec Kapela in Društva vinogradnikov in ljubiteljev vina Radenci. Celodnevno dogajanje je prepeleno s kulturnim programom, katerega vrhunec je v skladu s šegami in navadami krst mošta in spust klopotca.

Slika 17: Turistična točka pri preši

(Občina Radenci, 2018)

4. Pomurska salamiada

Leta 2020 je bila v mesecu marcu izvedena 24. tradicionalna prireditev. Gre za prireditev izbora najboljše salame, ki jo organizira TD Radenci, traja tri dni, in sicer zbiranje salam, ocenjevanje salam s strani strokovne komisije in zaključna prireditev z razglasitvijo rezultatov, degustacijo salam in z zabavno prireditvijo.

5. Družinski turistični festival »Mačje mesto«

Festival je povezan s pokojnim častnim občanom občine Radenci – Kajetanom Kovičem. Črni muc, ki ga je Kajetan kot otrok našel ob reki Muri in ga odnesel s seboj v Ljubljano, je bil motiv za knjigo o Mačku Muriju. Naš muc, ki vodi Mačje mesto, ni imel te sreče, da bi spoznal veliko mesto, zato ostaja v svojem zdraviliškem parku, v družbi številnih mačk in mačkonov in mu prav nič ne manjka. Postal je župan mačjega mesta zato v park privablja obiskovalce vseh starosti ter jih navdušuje s svojimi modrostmi in norčijami.

Festival poteka vsako leto 3 dni v okviru občinskega praznika in je namenjen družinam z otroki do 10 let starosti. Program je sestavljen iz kulturnih, likovnih, literarnih in športnih aktivnosti.

Slika 18: Maskota festivala Maček MIJAU

(Občina Radenci, 2019)

6. Rekreacija in radenska noč

Enotedensko prireditev v organizaciji MD Vrelec Radenci sestavljajo športne delavnice za najmlajše, športni turnirji, kino pod zvezdami in koncerti. Prireditev je razdeljena po ciljnih skupinah in se odvija 7 dni v tednu skozi ves dan (9.00–22.00).

2.5 Ostale turistične zanimivosti in atrakcije

1. Živalski vrt SIKALUZOO

Današnji otroci premalo zahajajo v naravo, jo slabo poznajo in ne poznajo njenih pravil. Posebej jim primanjkuje stik z živalmi, zato so posestvo, na katerem se nahaja SIKALUZOO, uredili tako, da lahko otroci pod strokovnim nadzorom opazujejo živali, jih božajo, hranijo, fotografirajo in si zapisujejo zanimivosti o njih. Bolj vneti za konjeniški šport lahko jahajo ali se naučijo osnov jahanja.

Živali so zelo socializirane, saj živijo z lastniki in drugimi živalmi ter se med seboj dobro razumejo. Gibljejo se na površini 2,7 ha, in sicer tako, da se na pašnikih časovno izmenjujejo. V živalskem vrtu so naslednje živali: opica beloglavček, opica makak, nosati medved, afriški jezevec, prerijski pes, kapibara, patagonska mara, dvogrba kamela, lama, osel, poni, zebu, afriška mini koza, ovca, koi krap, rakun, morski prašiček, želve, papige, mandu, pav, različne vrste ptic in perjadi, vietnamski pujs. Žival sprošča, umirja in nas spravlja v veselje, je sopotnik v osamljenosti ali je svetla točka v bolezni. Živali pa so lahko tudi pomočniki pri aktivnostih in različnih terapijah (Sikaluzoo, 2021).

2. Lučkolandija in božične jaslice

V čarobnem decembru v živalskem vrtu Sikaluzoo postavijo posebne, edinstvene, velike božične jaslice. Med sprehodom po lepo urejenih potkah si obiskovalci lahko ogledajo edinstveno pravljичno deželo z velikim številom živali, svetlobnih podob (angelčkov, božičkov, jelenčkov, zvezdic, božičkov grad, vlakec, božičkove sani, snežinke, zvončke, veliko število lučk, darilnih paketov ...), ki si jih je najlepše ogledati v temi.

Slika 19: Lučkolandija SIKALUZOO

(Zavod Roka, 2012)

3. Turistična točka pri »preši« na Kapeli

Zakaj je turistična točka tako zanimiva za številne turiste in pohodnike? Odgovor leži na dlani, saj na omenjeni lokaciji najdemo:

- obnovljeno vinogradniško prešo,
- leseni vinski sod prostornine 6100 litrov,
- potomko najstarejše vinske trte iz Maribora,
- kužno znamenje,
- tipični štajerski klopotec in
- obnovljeno vinogradniško hišo z urejenim počivališčem.

4. Salon zdravja

Že leta 1937 je bila zgrajena sodobna Steklana dvorana, ki je služila pitju Slatine, danes skozi njo (zaradi nerešenih denacionalizacijskih zahtevkov) vejejo panonski vetrovi in njen spomin prerašča bršljan (Bale, 2018).

V Zdravilišču Radenci je bil leta 2019 odprt Salon zdravja oz. nova pitna dvorana, kot prostor še vedno imenujejo domačini. Salon zdravja je prostor, v katerem se gost dobro počuti. Po besedah direktorice hotelov v omenjenem zdravilišču, Vesne Maučec, so želeli, da je Salon zdravja Zdravilišče v malem: »Z izvirom mineralne vode želimo ustvariti posebno izkušnjo, ki bo zaznamovala trenutek v dnevu našega gosta, ko se popolnoma sprostijo in prepustijo blagodejnemu učinkom naše vode.« V ta namen so pripravili tri šankomate, ki ti v kozarec natočijo vodo, ko približaš kartico, na kateri imaš dobroimetje. Tudi za ročne kopeli so trije umivalniki, v katere teče blagodejna voda (Toš, 2019).

S tem zdravilišče nadaljuje tradicijo pitja slatine.

5. Strmec

Izjemno lepa je sprehajalna pot iz Radencev na Kapelski Vrh, ki poteka skozi gozdček Strmec. Pot vas pripelje na turistično točko ob preši na Kapelskem Vrh.

Slika 20: Strmec

(Občina Radenci, 2021)

2.6 Športne aktivnosti, rekreacija ter dobro počutje

1. Golf igrišče z 9 luknjami

9 igralnih lukenj ponuja pestro in zanimivo igro tako za začetnike kot tudi za izkušene igralce golfa. Skupaj z blagodejno radensko mikroklimo je igranje golfa čisti užitek. Svoj čar mu dodaja igralno polje št. 5, ki se ponaša z dvema zelenicama, ločenima z vodno oviro (Občina Radenci, 2021). Na vadbenem poligonu, dolgem 200 metrov, je mogoče vaditi tudi dolge udarce. Ponudbo zaokroža sodobno opremljena golf hiša.

Prava posebnost golf igrišča Radenci je skrbno načrtovano vzletišče za ultralahka letala, ki je edinstveno v Sloveniji in prava redkost nasploh. Pristajalna steza se nahaja v sredini samega golf igrišča (Matko, 2016).

Slika 21: Golf igrišče Radenci
(Golf Zveza Slovenije, 2021)

2. Mini golf igrišče

V letu 2020 je bilo obnovljeno igrišče za mini golf v radenskem parku. Na igrišču je 18 polj. Igrišče je grajeno tako, da omogoča organizacijo tekmovanja na evropski ravni. Predstavlja popestritev turistične ponudbe kraja.

3. Športni center Ivanke Serec in večnamenska športna dvorana

V Športnem centru Ivanke Serec, ki je od leta 2019 tudi samooskrben, sta na voljo dve veliki nogometni igrišči, eno na naravni in eno na umetni travi, ki po standardih NZS omogočata igranje nogometnih tekem na najvišji ravni. Ob športnem centru se nahaja otroško igrišče. Mimo njega vodi trim steza.

Večnamenska športna dvorana služi organizaciji športnih in kulturnih dogodkov.

4. Trim steza

Trim steza poteka po gozdu ob južnem robu naselja Radenci. Trim steza ponuja možnost hoje, teka in razgibavanja na različnih orodjih. Omogoča izvajanje 15 razgibalnih vaj različnih težavnostnih stopenj. Po trim stezi vodijo smerne table. Ob hoji ali teku po trim stezi uporabnik začuti zlitost z naravo in gozdom. Mir in tišina gozda vas spremljata vse do zadnje (15) trim postaje.

Slika 22: Postaja št. 11 na trim stezi

(Občina Radenci, 2021)

5. Wellness center

Wellness v Zdravilišču Radenci temelji na štirih naravnih zdravilnih faktorjih, in sicer na 250 sončnih dneh v letu, zdravilnemu blatu fango, termalni vodi in mineralni vodi, bogati s CO₂. Slednja je največje bogastvo zdravilišča in občine Radenci in osnova za mineralni wellness – vrelec mladosti, ki ga v Sloveniji lahko najdete le v Radencih (Zdravilišče Radenci, 2021).

2.7 Druge s turizmom povezane dejavnosti

V občini Radenci obiskovalci lahko nakupujejo domače izdelke v oljarni Rožman, moko na Ekološki kmetiji Zamuda, med pri čebelarjih, ki so združeni v Čebelarstvo družino Radenci. V občini najdete kar nekaj znanih vinogradnikov: Kupljen, Belak, Rihtarič, Lukovnjak.

V občini nimajo niti ene turistične kmetije in zgolj en vinotoč, ki na žalost večino časa ne obratuje.

2.8 Gastronomija in enogastronomija

1. Ponudba hrane

V občini Radenci ne najdemo nobene gostilne, ki bi s svojo ponudbo izstopala oz. bi v njej lahko naročili tradicionalne lokalne jedi. Večina gostinskih ponudnikov ponuja malice, hitro hrano in pice.

2. Slaščičarne

V Radencih najdete dve samostojni slaščičarni in eno znotraj zdraviliškega kompleksa.

3. Pekarna

V občini imajo eno samostojno pekarno.

2.9 Druge storitvene dejavnosti in prenočitvene kapacitete v občini Radenci

1. Casino igralni salon As

Casino igralni salon AS Radenci se nahaja na obronku idiličnega parka v občini Radenci. V samem igralnem salonu je za goste na razpolago 109 igralnih mest, od tega je 93 sodobnih igralnih avtomatov in dve elektronski ruleti (Grohar, 2021).

2. Frizer

3. Živilske trgovine

4. Lekarna

5. Zdravnik

Prenočitvene kapacitete v občini Radenci

1. Zdravilišče Radenci

Skoraj stoletje in pol zdraviliške tradicije in izkušenj na področju zdravljenja srčnih obolenj, termalne bazene in prijazno osebje, ki se vam posveti z vsem srcem, ponuja Zdravilišče Radenci. Prištejte še dvesto petdeset sončnih dni v letu in seveda legendarno mineralno vodo, ki si jo natočite neposredno ob izviru ali v njenih mehurčkih uživajte v kopelih, ki jih najdete samo v Radencih.

Štirje naravni zdravilni dejavniki Zdravilišča Radenci:

- mineralna voda,
- termalna voda,
- sladkovodno blato,
- blago podnebje (Skupnost slovenskih naravnih zdravilišč in Slovenska turistična organizacija, 2018).

2. Vila Anna

Apartmaji Vila Anna so bili zgrajeni leta 2006 kot skupni projekt družine Jelen iz Radencev. V Vili Anni najdete 6 apartmajev. Vsak apartma ima svoje ime in predstavlja pomembne

Radenčane, ljudi, ki so pripomogli k nastanku turistične dejavnosti v tem kraju in so pustili pomemben pečat pri odkritju mineralne vode ter nastanku zdravilišča. Vsak apartma na svoj način gosta obogati z značilnostmi kraja (Občina Radenci, 2021).

3. Youth Hostel Radenci

Hostel Radenci se nahaja sredi neokrnjene narave med ravnicami na levem bregu reke Mure in vinorodnimi področji na desnem bregu. Hostel deluje v sklopu SŠGT Radenci, ki izobražuje za poklice v gostinstvu in turizmu, zato sprejme tudi večje skupine, ki jim organizira izlete.

4. AD Radenci

Trije apartmaji v hiši v Radencih.

5. Hiša na OFF

Moderna počitniška hiška, oddaljena 2,4 km od Zdravilišča Radenci, na čudoviti lokaciji v naravi, kjer si turist zagotovo odpočije. Lokacija nudi dobro izhodišče za pohodne in kolesarske poti.

6. Prenočišča Kuplen

Prenočišča/sobe v središču Radencev, 200 m od Zdravilišča in v neposredni bližini parka.

3 TURIZEM V ŠTEVILKAH ZA OBČINO RADENCI ZA ČASOVNO OBDOBJE OD 2010 DO 2020

V naslednjem poglavju so predstavljeni izbrani statistični podatki, vezani na turistično dejavnost v občini Radenci za časovno obdobje od leta 2010 do 2020. Za pridobitev podatkov smo se obrnili na Občino Radenci in Zdravilišče Radenci. Tako so zbrani naslednji statistični podatki:

- število nočitev za domače in tuje turiste za časovno obdobje od 2010 do 2020,
- število domačih in tujih turistov za časovno obdobje od 2010 do 2020,
- priliv turistične takse zdravilišča Radenci ter postavka »ostalo« za časovno obdobje od 2010 do 2020,
- primerjava priliva turistične takse Zdravilišča Radenci in ostalih ponudnikov v %,
- predstavitev števila nočitev po letih ter priliv turistične takse za zdravilišče Radenci.

3.1 Število nočitev domačih in tujih turistov od 2010 do 2020 v Zdravilišču Radenci

V nadaljevanju so predstavljeni statistični podatki števila nočitev za domače in tuje turiste ter tudi skupno število za časovno obdobje od leta 2010 do 2020.

Tabela 4: Število nočitev domačih in tujih turistov za obdobje od 2010 do 2020 v Zdravilišču Radenci

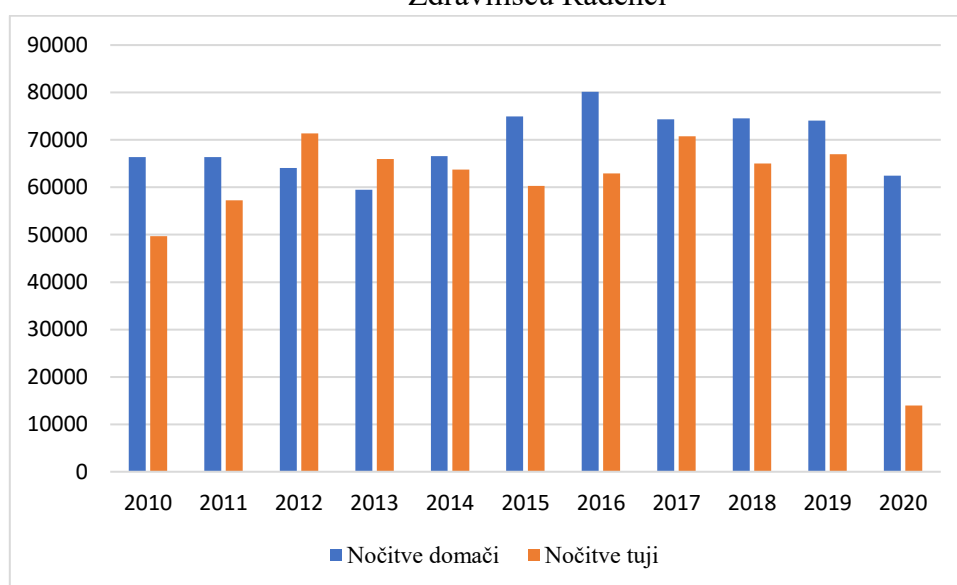
Leto	Nočitve skupaj	Nočitve domači turisti	Nočitve tuji turisti	Nočitve domači turisti (%)	Nočitve tuji Turisti (%)
2010	116.108	66.398	49.710	57	43
2011	123.602	66.373	57.229	54	46
2012	135.442	64.089	71.353	47	53
2013	125.426	59.483	65.943	47	53
2014	130.312	66.587	63.725	51	49
2015	135.212	74.930	60.282	55	45
2016	143.027	80.130	62.897	56	44
2017	145.068	74.332	70.736	51	49
2018	139.560	74.571	64.989	53	47
2019	141.074	74.074	67.000	53	47
2020	77.569	63.580	13989	82	18

(Zdravilišče Radenci, 2020)

Opomba: V tabeli 4 prikazujemo število nočitev v obdobju od 2010 do 2020, število nočitev tujih in domačih turistov izraženih v številu in % za časovno obdobje od 2010 do 2020 za Zdravilišče Radenci. Od povprečja najbolj izstopa leto 2020, saj je bilo zdravilišče v mesecu aprilu, maju in juniju zaprto, v mesecih november in december pa odprto zgolj za izvajanje zdravstvene dejavnosti (specialistične ambulantne preglede).

Na osnovi tabele 4 sem oblikovala še prikaz podatkov v grafikonu 1.

Grafikon 1: Število nočitev domačih in tujih turistov za obdobje od 2010 do 2020 v Zdravilišču Radenci

(lastni vir)

Opomba: Iz grafikona 1 je razvidno nihanje števila nočitev domačih in tujih turistov za izbrano časovno obdobje od leta 2010 do 2020 za Zdravilišče Radenci. Leto 2020 prikazuje znaten upad števila nočitev tujih turistov zaradi epidemije covid-19. Število nočitev domačih turistov je ostalo brez večjih nihanj zaradi koriščenja turističnih vavčerjev (bonov), kljub temu, da je bilo Zdravilišče Radenci popolnoma zaprto v mesecu marcu, aprilu in maju in je v novembru in decembru posloval zgolj zdraviliški del.

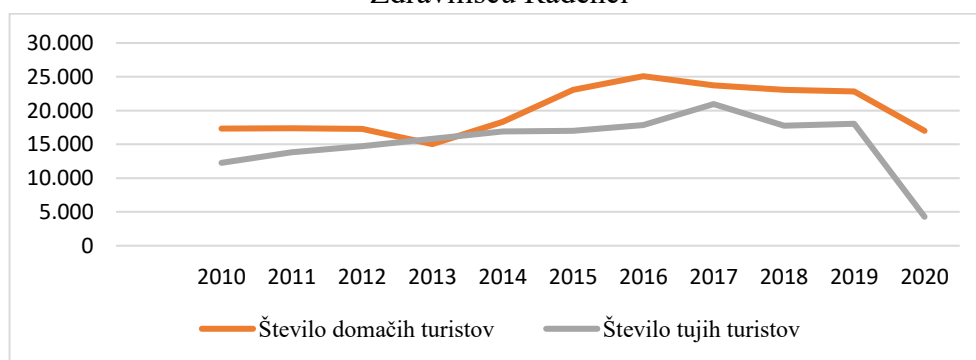
Tabela 5: Število domačih in tujih turistov za obdobje od 2010 do 2020 za Zdravilišče Radenci

Leto	Število turistov (skupaj)	Število domačih turistov	Število tujih turistov	Turisti domači (%)	Turisti tuji (%)
2010	29.610	17.333	12.277	59	41
2011	31.199	17.375	13.824	56	44
2012	31.999	17.281	14.718	54	46
2013	30.859	15.040	15.819	49	51
2014	35.216	18.323	16.893	52	48
2015	40.068	23.066	17.002	58	42
2016	42.943	25.087	17.856	58	42
2017	44.712	23.746	20.966	53	47
2018	40.844	23.064	17.780	56	44
2019	40.864	22.816	18.048	56	44
2020	21.289	17.008	4.281	79	21

(Zdravilišče Radenci, 2020)

Opomba: V tabeli 5 prikazujemo število turistov v obdobju od 2010 do 2020, število tujih in domačih turistov, izraženih v številu in v odstotkih. V letu 2020 je zaradi covid-19 in koriščenja vavčerjev (turističnih bonov) znaten porast domačih turistov. Na osnovi tabele 5 sem oblikovala še prikaz podatkov v grafikonu 2.

Grafikon 2: Primerjava obiskov domačih in tujih turistov za obdobje od 2010 do 2020 v Zdravilišču Radenci

(lastni vir)

Opomba: Iz grafikona 2 je razvidna rast števila tujih turistov od leta 2010 do 2016, potem sledi padanje števila tujih turistov. Izrazit padec je v letu 2020 zaradi razglašene epidemije covid19. Število domačih gostov po konstanti od 2010 do 2012 nekoliko upade v letu 2013, sledi krivulja

rasti od 2014 do 2016, ko beležimo največje število domačih turistov, nato pa sledi ponovno krivulja padanja števila domačih turistov.

3.2 Povprečna doba bivanja turistov v Zdravilišču Radenci od 2010 do 2020

V nadaljevanju predstavljamo še povprečno dobo bivanja turistov v občini Radenci. Iz tabele 4 in iz tabele 5 izhaja, da odstotek števila nočitev tujih turistov presega odstotek tujih turistov, pri domačih turistih je razmerje obratno. Podatki nakazujejo, da tuji turisti ostajajo v Radencih dlje časa kot domači turisti.

Tabela 6: Povprečna doba bivanja v dnevih v Zdravilišču Radenci in slovenskih naravnih zdraviliščih 2010–2020

Leto	Povprečna doba bivanja turistov	Povpr. doba bivanja domačih turistov	Povpr. doba bivanja tujih turistov	Povpr. doba bivanja turistov v slovenskih naravnih zdraviliščih	Povpr. doba bivanja - domačih turistov v slovenskih naravnih zdraviliščih	Povpr. doba bivanja - tujih turistov v slovenskih naravnih zdraviliščih
2010	3,9	3,8	4,0	4,4	4,6	4,1
2011	4,0	3,8	4,1	4,3	4,6	4,1
2012	4,2	3,7	4,8	4,4	4,5	4,4
2013	4,1	4,0	4,2	4,3	4,4	4,2
2014	3,7	3,6	3,8	4,1	4,2	4,0
2015	3,4	3,2	3,5	3,9	4,0	3,7
2016	3,3	3,2	3,5	3,9	4,1	3,7
2017	3,2	3,1	3,4	3,8	4,1	3,6
2018	3,4	3,2	3,6	3,9	4,2	3,6
2019	3,5	3,2	3,7	3,8	4,2	3,6
2020	3,6	3,7	3,3	n.p.	n.p.	n.p.

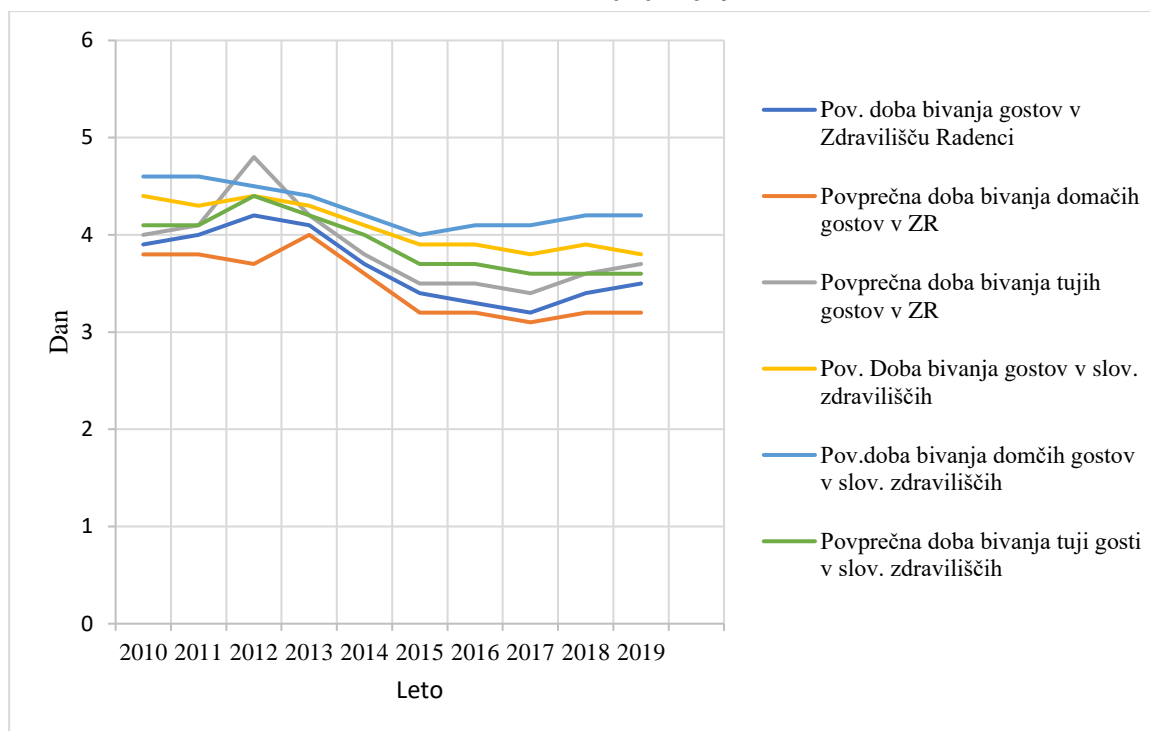
(Lastni izračun na osnovi podatkov števila nočitev in števila gostov v Zdravilišču Radenci in

Skupnosti slovenskih naravnih zdravilišč)

Skupnost slovenskih naravnih zdravilišč sestavlja 13 slovenskih naravnih zdravilišč, in sicer:

Terme Ptuj, Terme Čatež, Terme Portorož, Terme Zreče, Terme Šmarješke toplice, Zdravilišče Radenci, Talaso Strunjan, Termalna Laško, Terme Olimia Podčetrtek, Terme 3000 - Moravske toplice, Medical center Rogaška, Terme Dolenjske toplice, Terme Dobrna. Na osnovi tabele 5 sem podatke prikazala še v grafikonu 3.

Grafikon 3: Povprečna doba bivanja v dnevih v Zdravilišču Radenci in slovenskih naravnih zdraviliščih 2010–2019

(Lastni izračun na osnovi podatkov števila nočitev in števila gostov v Zdravilišču Radenci 2020 in Skupnost slovenskih naravnih zdravilišč 2018)

V grafikonu ni zajeto leto 2020, ker še ni podatkov iz Skupnosti slovenskih naravnih zdravilišč.

Opomba: Iz grafikona 3 je razvidno, da turisti v povprečju bivajo v slovenskih naravnih zdraviliščih dlje časa kot v Zdravilišču Radenci. Enako velja za domače in tuje turiste. Izstopa zgolj leto 2012, ko je bila povprečna doba bivanja tujih turistov v Zdravilišču Radenci nad slovenskim povprečjem in povprečna doba bivanja domačih turistov zelo po slovenskim povprečjem.

Turistična taksa

V nadaljevanju so predstavljeni podatki o višini zbrane turistične takse za časovno obdobje od 2010 do 2020. Prikazani so prilivi iz naslova pobrane turistične takse za Zdravilišče Radenci in postavka »ostali«.

»Turistična taksa« je pristojbina za prenočevanje, ki jo zavezanci plačajo kot nadomestilo za določene storitve in ugodnosti, ki so jim na voljo na turističnem območju in se jim ob vsakokratnem koriščenju ne zaračunajo posebej (Uradni list Republike Slovenije, 2018).

Višina turistične takse je določena z Odlokom o turistični taksi v Občini Radenci in se je v obdobju od 2010 do 2020 spreminjala, kot sledi :

- 1. 1. 2010–31. 12. 2015 1,01 EUR/dan
- 1. 1. 2016–1. 1. 2019 1,265 EUR/dan
- 2019 in 2020 1,60 EUR/dan

Tabela 7: Turistična taksa

Leto	TT (v EUR)	TT zdravilišče (v EUR)	TT ostali (v EUR)	Nočitve v občini	Nočitve Zdravilišče	Nočitve ostali*
2010	103.989,26	102.712,12	1.277,14	117.372	116.108	1.264
2011	102.048,06	100.700,22	1.347,84	124.936	123.602	1.334
2012	111.145,34	109.569,74	1.575,60	137.002	135.442	1.560
2013	105.074,47	103.218,44	1.856,03	127.263	125.426	1.837
2014	107.238,61	105.388,30	1.850,31	132.144	130.312	1.832
2015	125.124,03	112.948,63	2.273,40	137.463	135.212	2.251
2016	156.370,89	153.720,27	2.650,27	145.122	143.027	2.095
2017	167.384,11	164.343,57	3.040,54	147.472	145.068	2.404
2018	152.778,42	149.855,65	2.892,77	141.846	139.560	2.286
2019	189.974,66	186.822,04	4.707,91	144.646	141.704	2.942
2020	120.162,40	115.059,20	5.103,20	81.603	77.569	4.034

(Občina Radenci 2020 in lastni izračuni)

*Nočitve pri ostalih ponudnikih so izračunane na način, da sem delila skupni vplačani znesek TT v letu za »ostali« z vrednostjo TT/dan. Podatek ni nujno popolnoma natančen, ker se TT v določenih primerih ne zaračuna, v določenih primerih se obračuna 50 %. Zakon o spodbujanju razvoja turizma v svojem 18. členu določa izjeme (oprostitvev plačila turistične takse):

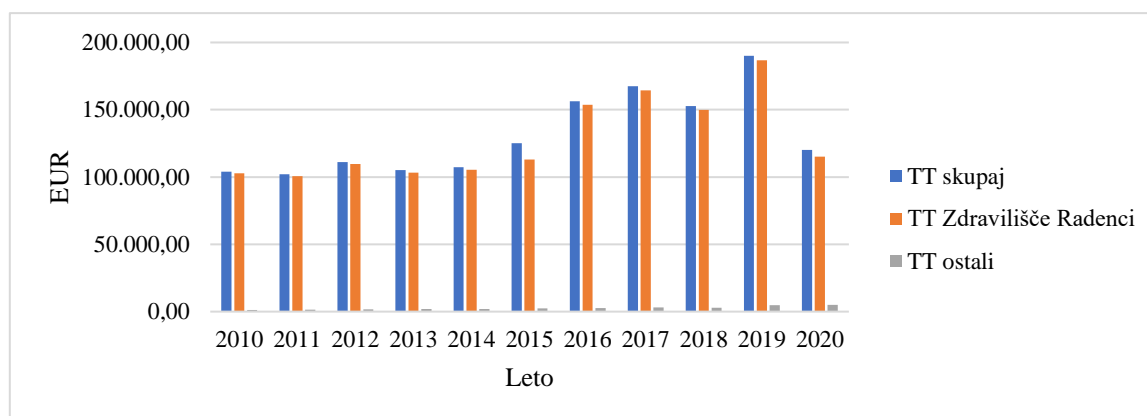
(1) Plačila turistične takse in posledično promocijske takse so oproščeni:

- otroci do sedmega leta starosti,
- osebe z zdravniško napotnico v naravnih zdraviliščih,
- osebe, na podlagi predložitve fotokopije odločbe pristojnega organa, iz katere je razvidno, da je pri zavarovancu ugotovljena invalidnost oziroma telesna okvara, ali fotokopije potrdila oziroma izvedenskega mnenja pristojne komisije o ugotavljanju invalidnosti oziroma telesni okvari, ali na podlagi članske izkaznice invalidske organizacije,
- otroci in mladostniki na podlagi predložitve fotokopije odločbe, ki zadeva razvrščanje in usmerjanje otrok s posebnimi potrebami,
- učenci, dijaki in študenti ter njihove vodje oziroma mentorji, ki so udeleženci strokovnih ekskurzij in podobnih oblik dela, ki jih na nepridobitni podlagi izvajajo vzgojnoizobraževalne ustanove in so določene z letnim delovnim načrtom v okviru javno- veljavnega vzgojno-izobraževalnega ali študijskega programa,
- osebe do 18. leta in njihove vodje oziroma mentorji, ki so udeleženci letovanj, ki jih organizirajo društva, ki jim je bil podeljen status pravne osebe v javnem interesu,
- osebe, ki prostovoljno odpravljajo posledice elementarnih nesreč,
- pripadniki Slovenske policije v obdobju opravljanja nalog iz svoje pristojnosti,
- osebe, ki so na začasnem delu in prebivajo v nastanitvenem obratu neprekinjeno več kot 30 dni,
- tuji državljani, ki so po mednarodnih pogodbah oproščeni plačila turistične takse.

(2) Turistično takso v višini 50 odstotkov plačujejo:

- osebe od 7. do 18. leta starosti,
- osebe od 18. do 30. leta starosti, ki prenočujejo v nastanitvenih obratih, vključenih v mednarodno mrežo mladinskih prenočišč (IYHF) (Uradni list Republike Slovenije, 2018). Iz tabele 7 izhaja, da število skupnih nočitev, ki jih ustvarijo gostje, pri ostalih ponudnikih turističnih storitev konstantno raste in predstavlja v letu 2010 zgolj 1 % skupnih nočitev, v letu 2019 pa že 2,1 %. Izstopa leto 2020, ki je posebno leto, ko nočitve ostalih ponudnikov dosežejo 5 % skupnih nočitev v občini Radenci. Na osnovi tabele 5 sem podatke prikazala še v spodnjem grafikonu 4 in 5.

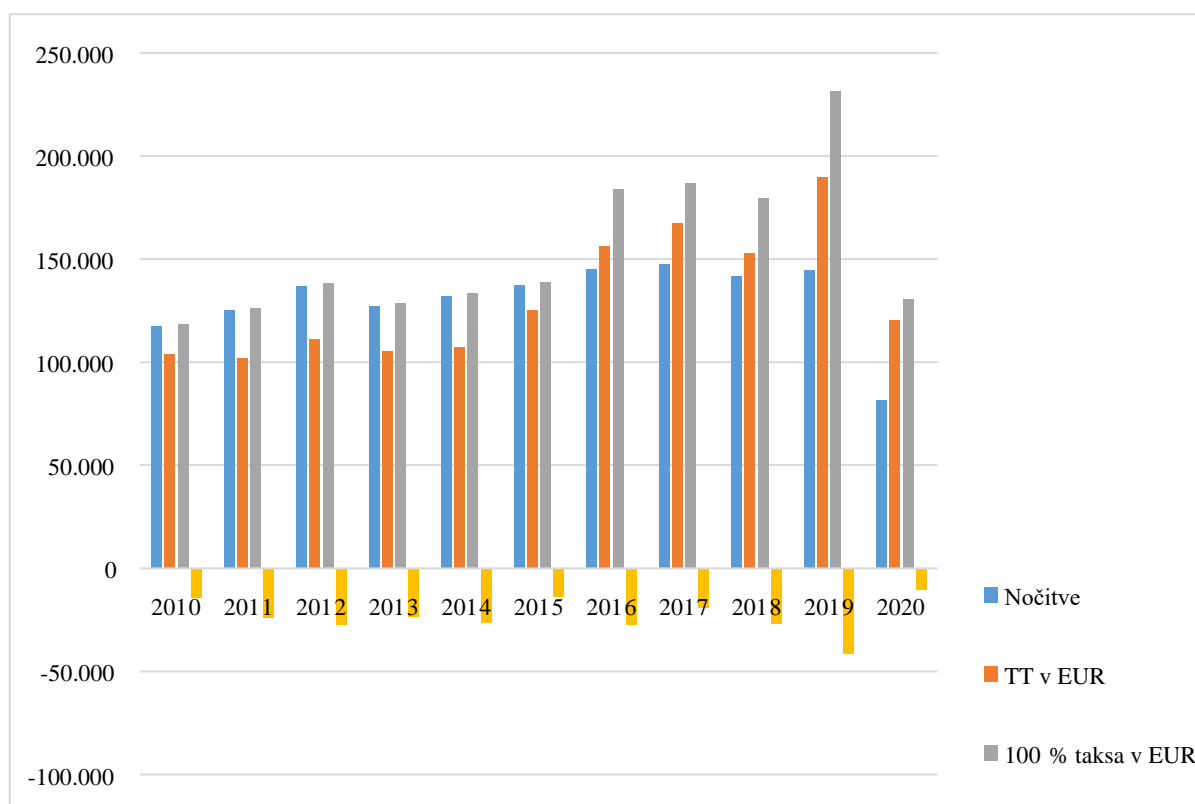
Grafikon 4: Zbrana turistična taksa po letih

(lastni izračuni)

Iz grafikona 4 je razvidna rast zbrane turistične takse po letih. Izraziti dvigi so v letih, ko se višina turistična taksa na dan poveča. Mejni leti sta 2016 in 2019.

Grafikon 5: Gibanje nočitev in zbrane turistične takse

(lastni izračuni)

Iz grafikona 4 izhaja, da nastaja zaradi izjem pri plačilu turistične takse negativna razlika na letni ravni od najmanjše razlike v letu 2015 v višini 13.714 EUR in največje razlike v letu 2019

v višini 41.458 EUR. Leto 2020 se ne upošteva, ker ne more biti primerljiv podatek zaradi razglašene epidemije. Evidentno je tudi, da je razlika v številu nočitev na letni ravni med letoma 2016 in 2015 pribl. 8.000 nočitev oz. pribl. 6 %, razlika v zbrani turistični taksi pa pribl. 40.000 EUR oz. pribl. 36 %. Turistična taksa se je 1. 1. 2016 dvignila iz 1,01 EUR/dan na 1,265 EUR na dan. Še večja razlika se izkaže med prehodom iz leta 2018 v 2019, kjer se 1. 1. 2019 TT/dan poviša iz 1,265 EUR na 1,6 EUR, k temu se doda še promocijska taksa, kar pomeni obremenitev za gosta v višini 2 EUR/dan.

4 SWOT ANALIZA TURIZMA TURISTIČNE PONUDBE IN Z NJO POVEZANE PONUDBE

SWOT analiza je namenjena temeljnemu vrednotenju radenskega turizma in jo uporabljam v nadaljevanju skupaj z rezultati eksperimentalnega dela za jasnejšo opredelitev svoje interpretacije predloga nadaljnjega razvoja.

1. Prednosti:

- edinstvena mineralna voda,
- tradicija turizma,
- štirje naravni zdravilni faktorji,
- zdraviliški park,
- parkovna arhitekturna dediščina,
- neokrnjena narava – NATURA 2000,
- svetovna prepoznavnost treh src,
- prost pristop do »živih« vrelcev mineralne vode, kjer lahko v naravi popiješ slatino,
- Srednja šola za gostinstvo in turizem,
- vzletišče za motorna športna letala,
- lokacija (Avstrija, Hrvaška, Madžarska),
- stalni gostje,
- razgiban teren z naravnimi in kulturnimi znamenitostmi ter posebnostmi,
- uveljavljene in prepoznavne prireditve: Maraton treh src, Rekreacija in radenska noč, Družinsko turistični festival Mačje mesto,
- zdraviliška tradicija.

2. Slabosti:

- nepovezano delovanje turističnih ponudnikov,
- pomanjkanje izven hotelske turistične ponudbe,
- ni objektov s ponudbo, primerno za zabavo mladih in prav tako ne starejše populacije,
- propadajoč park in arhitektura v njem,
- v občini ni ustrezne gostinske ponudbe,
- v občini deluje zgolj en vinotoč in še ta posluje občasno,
- nihče se ne ukvarja s povezovanjem ponudbe kmetijskih izdelkov,
- TIC je bil v letu 2020 ukinjen,

- turist nima možnosti pridobiti zelenih informacij,
- neizkoriščenost potenciala znanja in kadra, ki ga nudi Srednja šola za gostinstvo in turizem v Radencih,
- ni strateškega razvoja turizma,
- Radenci postajajo spalno naselje,
- ni promocijskih aktivnosti občine, občina nima promocijskega predstavitvenega materiala,
- stagniranje razvoja zdravilišča, pomanjkanje vlaganj in drugih institucij,
- v občini ni turističnega »high lighta«, ki bi vrnil Radence na zemljevid razvijajočih se turističnih destinacij.

3. Priložnosti:

- priprava razvojne turistične strategije, ki bo postavila temelje, kam v Občini Radenci želijo, torej jasno oblikovana vizija in strateški nadaljnji razvoj,
- vračanje turistične takse v razvoj turizma,
- zaključek postopkov denacionalizacije in sprostitev razpolaganja z nepremičninami,
- Družinsko turistični festival Mačje mesto ter Rekreacija in radenska noč »naj dobita še dva brata ali sestri«,
- celotna ureditev zdraviliškega parka,
- organizacija kulturnih, glasbenih in drugih prireditev,
- ureditev centra za razvoj celovite športne ponudbe,
- vzpostavitev delovanja TIC-a in »manageriranje« turistične ponudbe,
- razvoj vinskega turizma,
- ureditev zunanjih koticov za druženje mladih (urbana oprema).

4. Nevarnosti:

- pomanjkanje družbene odgovornosti s turizmom povezanih podjetij,
- nepridobitev planiranih finančnih sredstev za razvoj turistične infrastrukture,
- migriranje prebivalcev, torej izseljevanje v druge regije Slovenije,
- neodzivnost akterjev turistične ponudbe na nove trende in posledično temu zaostajanje,
- tektonski premiki in pomanjkanje mineralne vode.

5 EKSPERIMENTALNI DEL

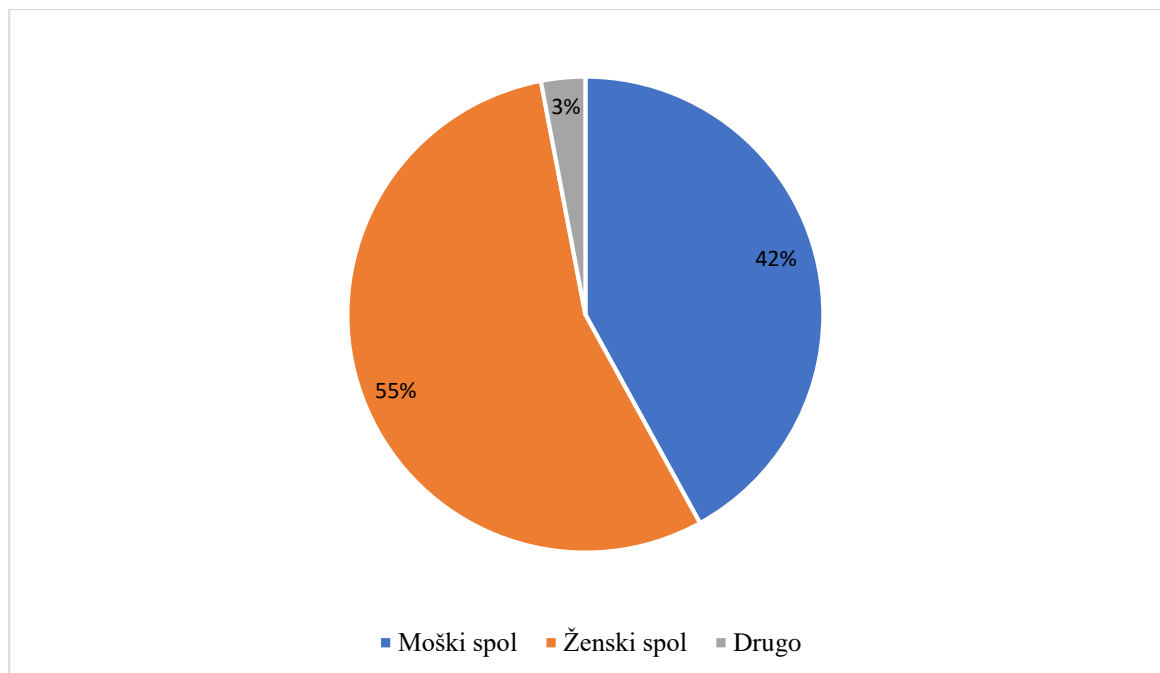
Turizem v občini Radenci je neizkoriščen potencial. Obstoječo ponudbo bo potrebno kvalitetno, organizirano in ciljno nadgraditi, zavedajoč se, da sodoben turist išče več kot le krožnik in posteljo. Ljudje si želijo zgodb in doživetij.

Pri načrtovanju razvoja je pomembno vedeti, kaj gostje pričakujejo in kaj od tega jim lahko ponudimo. Odločila sem se, da izvedem raziskavo v obliki anketnega vprašalnika. Zaradi trenutne epidemiološke situacije sem izvedla anketo s pomočjo spletnega orodja IKA Spletne ankete.

5.1 Rezultati ankete

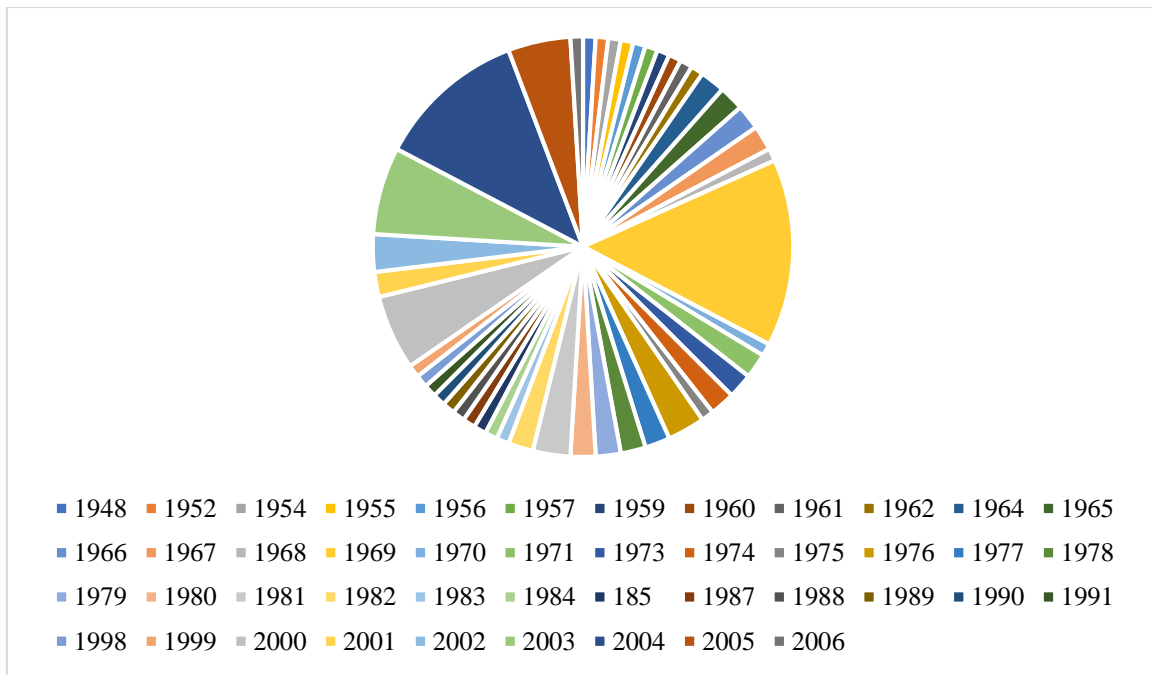
Anketni vprašalnik je bil sestavljen iz 9 vprašanj, in sicer iz odprtih in zaprtih tipov vprašanj ter tabel podvprašanj. Zbrane odgovore sem razvrstila, uredila, interpretirala in prikazala v obliki grafikonov.

Grafikon 6: Spol anketirancev

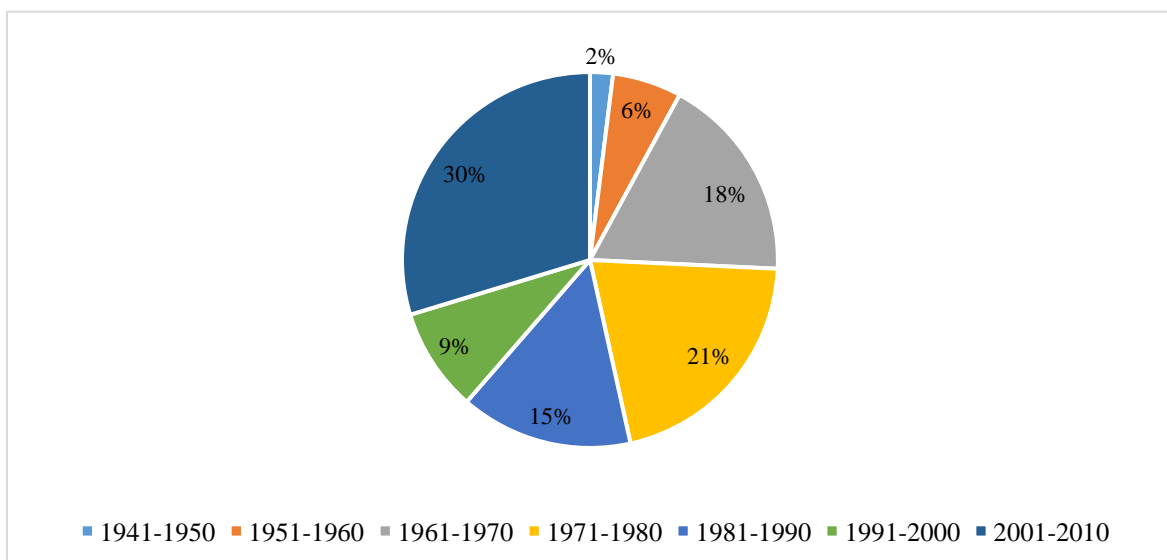
Grafikon številka 6 prikazuje, da je anketo je izpolnilo 296 anketirancev, od tega 55 % žensk, 42 % moških in 3 % oseb, ki so se opredelile pod drugo.

Grafikon 7: Starostna struktura anketirancev

Zaradi razpršenosti in nepreglednosti grafa sem se odločila, da združim starostne kategorije na obdobje 10 let, s tem da začnem z letom 1941 in zaključim z letom 2011.

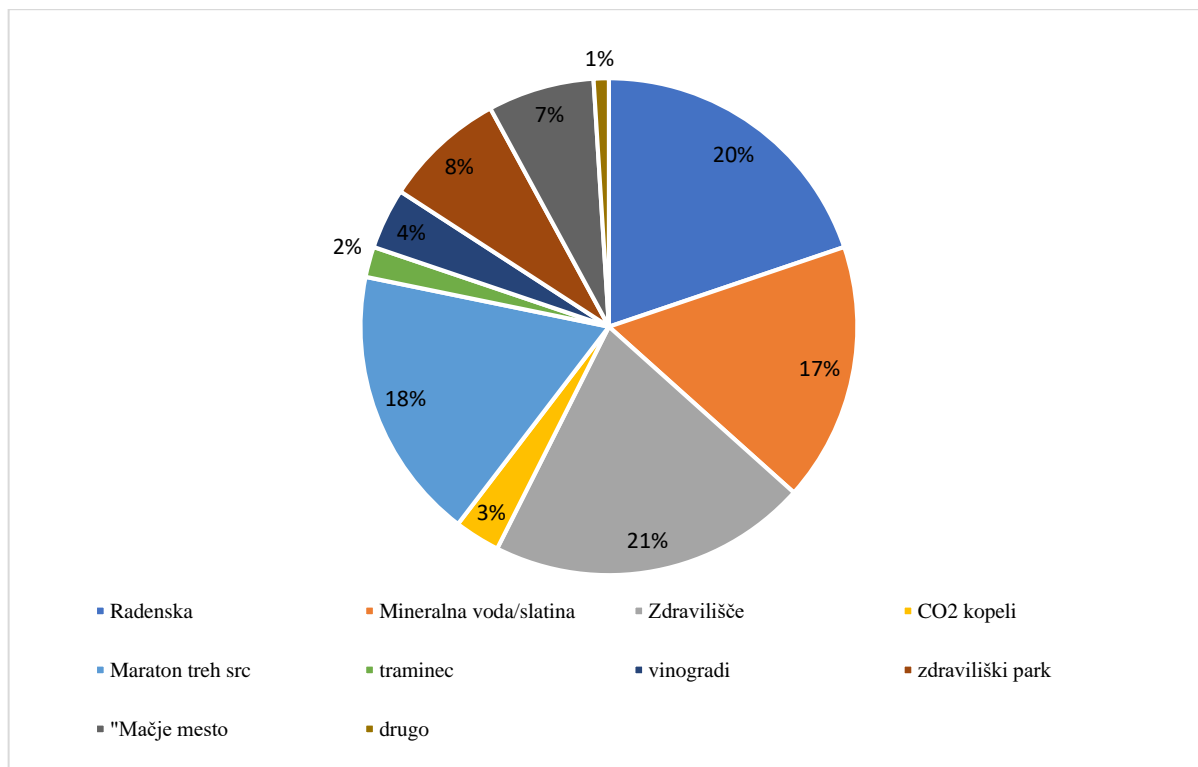
Grafikon 8: Starostna struktura anketirancev

Iz grafikona 8 izhaja, da je največ anketirancev v starostnem razredu 2001–2010, sledi starostno obdobje 1971–1980 in nato 1961–1970. Navedeni starostni obdobji prikazujeta najbolj aktivno populacijo.

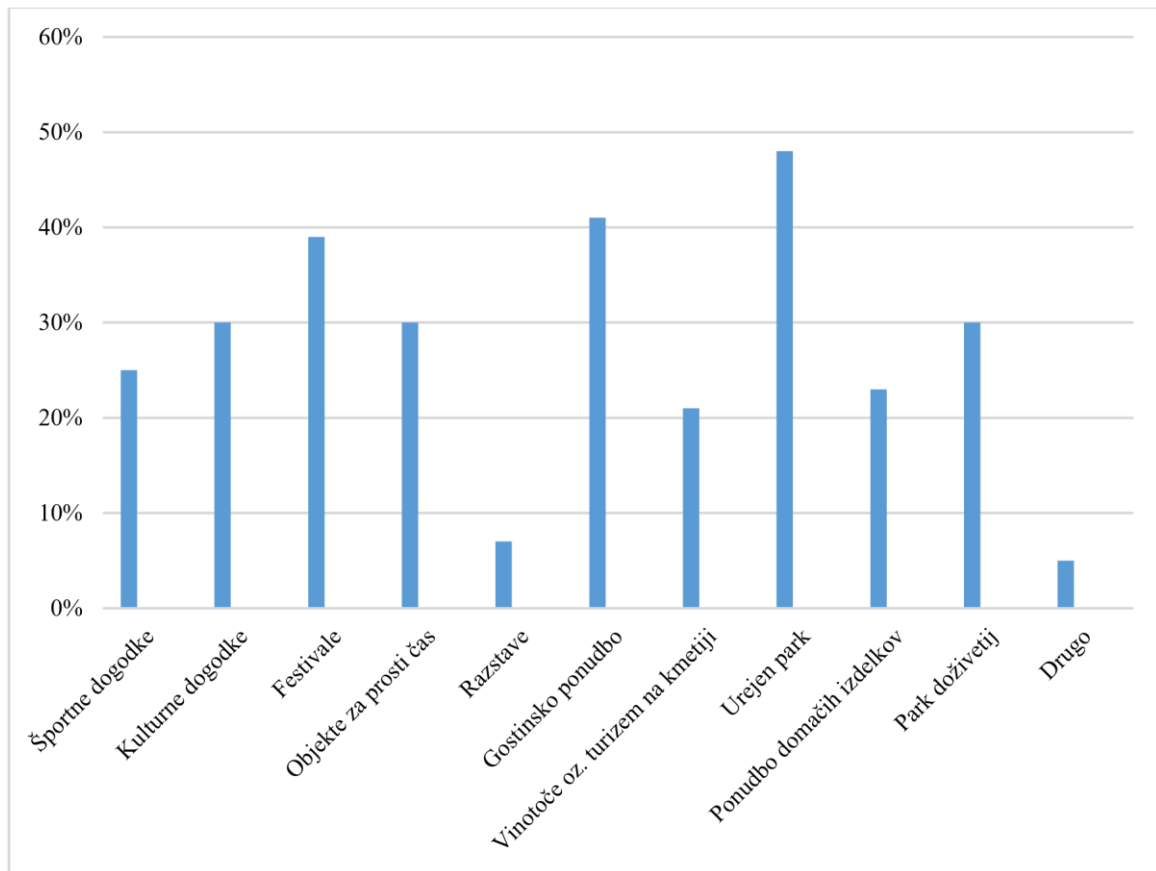
Sledita Zdraviliški park s 24 % oz. 70 odgovori in Mačje mesto s 23 % oz. 68 odgovori.

Grafikon 11: Besedo turizem v občini Radenci povežem s/z

V grafu 11 prikazujemo skupen odstotek povezave med besedo turizem in možnimi odgovori. 21 % anketirancev povezuje turizem v Radencih z Zdraviliščem, 20 % z Radensko, 18 % z Maratonom treh src, 17 % z mineralno vodo (Zdravilišče, Radenska, Maraton in mineralna voda imajo zgodovinsko skupni koren RADENSKA, ki jo lahko razumemo kot slatino, podjetje, mineralno vodo, sponzorja ...), sledita Zdraviliški park z 8 % in »Mačje mesto« s 7 % (domovanje Mačjega mesta je v Zdraviliškem parku, prireditev je stara zgolj 6 let), manj kot 5 % povezave s turizmom v Radencih dosega CO₂ kopeli, vinogradi, traminec in drugo).

Grafikon 12: Kaj v turistični ponudbi v občini Radenci najbolj pogrešate?

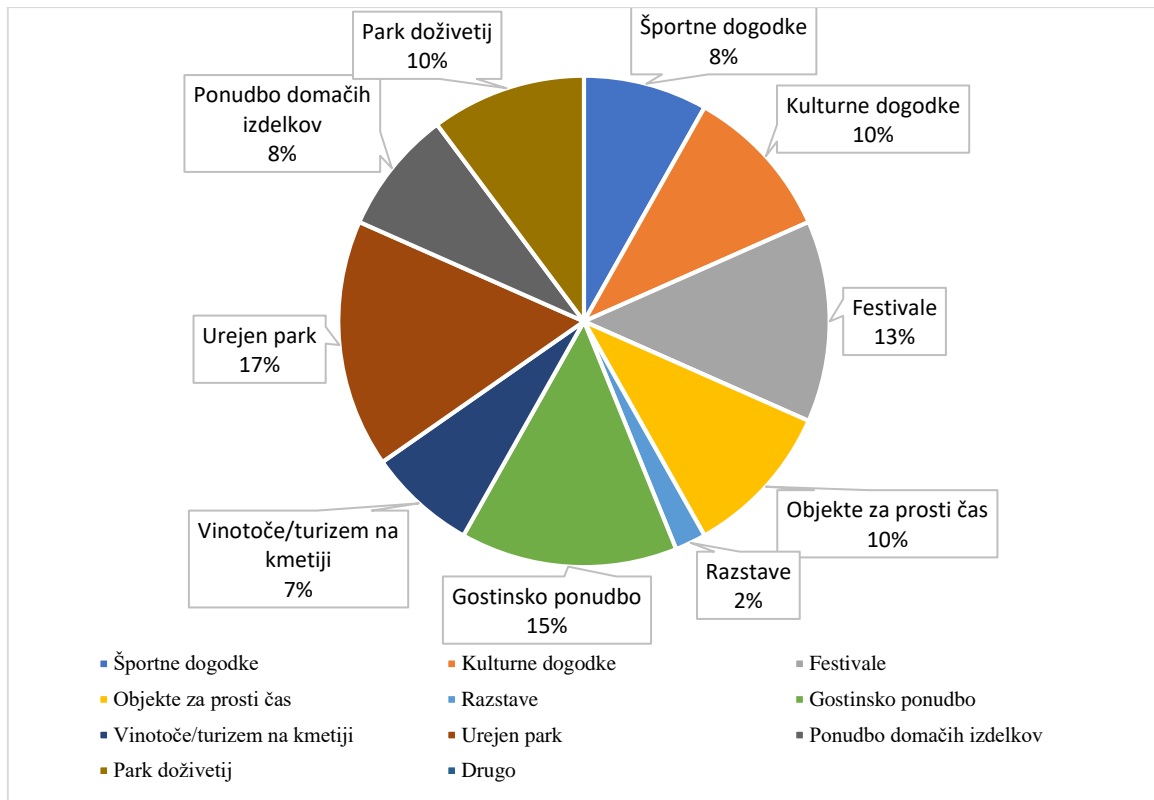

Opomba: Pod drugo je bilo navedeno: bazen, športni turizem, gostilne, tekmovanja, obnova zdravilišča, povezavo vseh ponudb, dogodke za otroke, letni bazen, butično ponudbo vin.

Iz grafikona številka 12 izhaja, da je 143 anketirancev od 296 oz. 48 % anketirancev odgovorilo, da v turistični ponudbi Občine Radenci najbolj pogrešajo urejen park, sledi gostinska ponudba s 121 odgovori oz. 41 % in festivale pogreša od 296 anketiranih 114 anketirancev oz. 39 %.

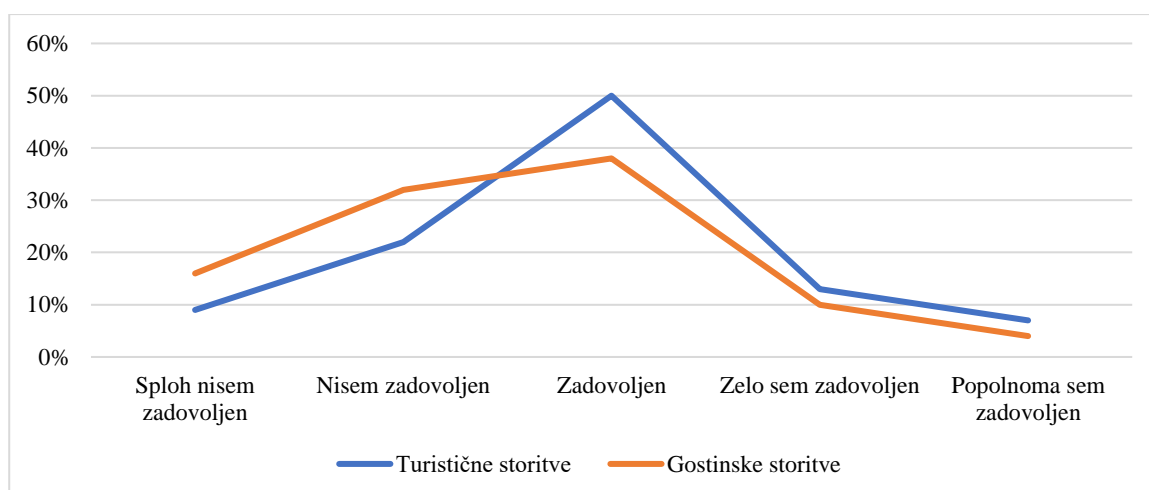
Anketiranci so imeli možnost izbrati več odgovorov.

Grafikon 13: Kaj v turistični ponudbi v občini Radenci najbolj pogrešate?

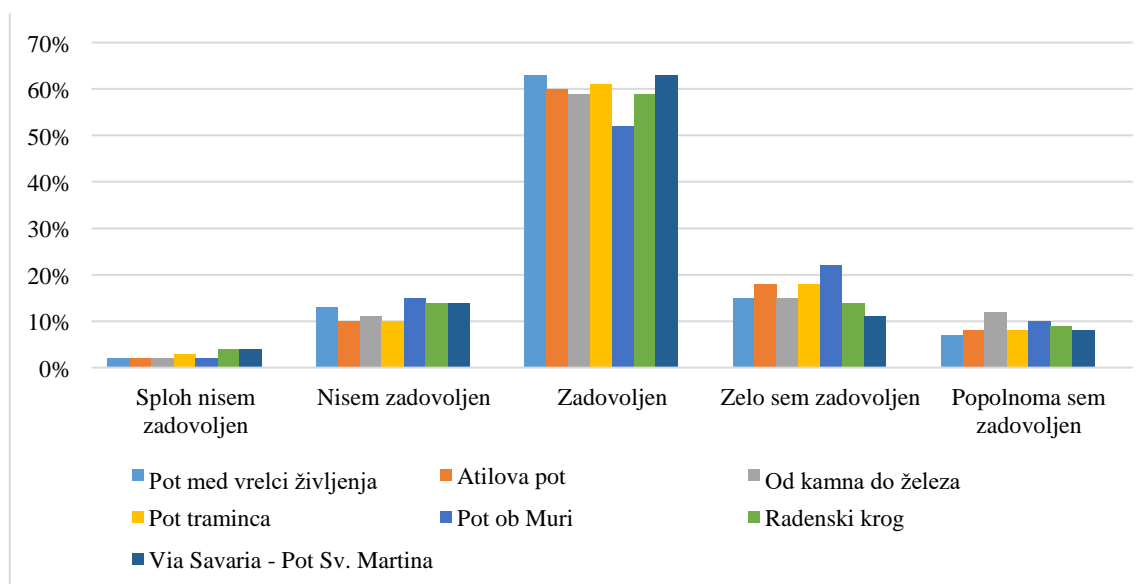
V grafikonu št. 13 prikazujemo v odstotkih, kaj ljudje v turistični ponudbi v občini Radenci najbolj pogrešajo. Glede na ponujene odgovore najbolj pogrešajo urejen park, sledi gostinska ponudba, festivali. V odgovorih so izenačeni naslednji elementi: kulturni dogodki, objekti za prosti čas in park doživetij. Med 10 % se uvrščajo športni dogodki, ponudba domačih izdelkov, vinotoči/turizem na kmetiji in razstave.

Grafikon 14: Zadovoljstvo s storitvami v občini Radenci

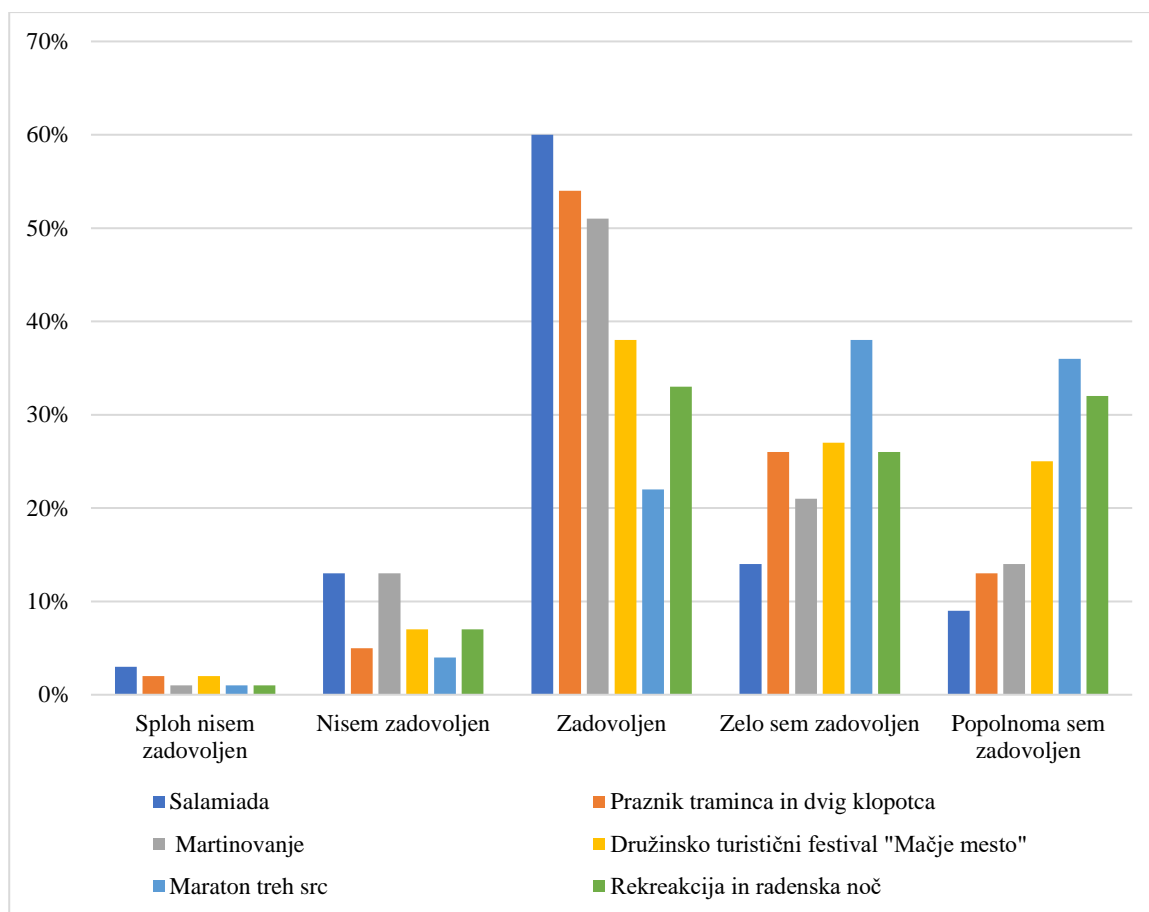
V grafikonu številka 14 prikazujem zadovoljstvo anketirancev s turistično in gostinsko ponudbo. Ugotavljam, da so anketiranci bolj zadovoljni s turistično kot gostinsko ponudbo.

Grafikon 15: Mnenje o tematskih poteh v občini Radenci

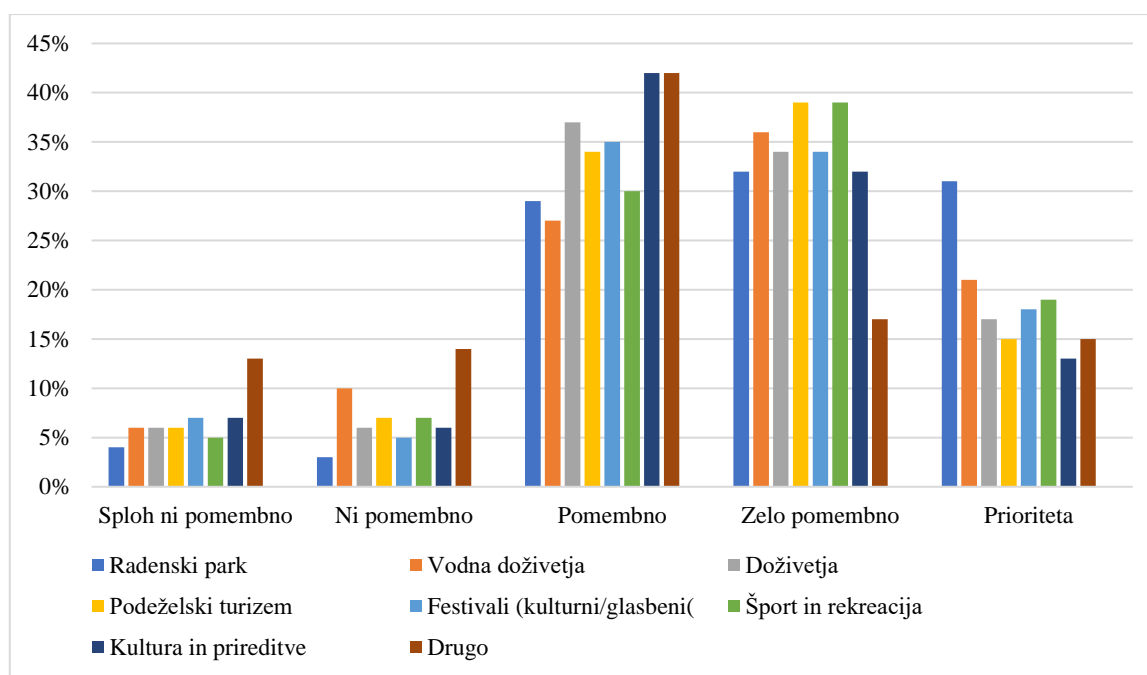
V grafikonu številka 15 prikazujem mnenje o tematskih poteh v občini Radenci. Iz grafa izhaja, da so anketiranci v več kot 50 % zadovoljni s tematskimi potmi v občini Radenci. Anketiranci so najbolj zadovoljni s potjo ob Muri, sledijo učna pot Od kamna do železa, Pot traminca, Atilova pot, Pot med vreli življenja, Via Savaria – Pot svetega Martina in Radenski krog.

Grafikon 16: Mnenje o prireditvah

Iz grafikona 16 je razvidno, da so anketiranci s prireditvami v občini Radenci zadovoljni. Najbolj so zadovoljni anketiranci s prireditvijo Maraton treh src, sledijo Rekreacija in radenska noč, Družinsko turistični festival »Mačje mesto«, Praznik traminca in dvig klopotca, martinovanje in salamijada.

Grafikon 17: Na katerih področjih naj občina gradi turistično zgodbo?

Opomba: Pod »drugo« so anketiranci navedli: wellness, infrastruktura, ceste, poti, spodbuditi ponudbo lokalnih dobrot na domu, letališče, urejenost javnih površin celotnega kraja, letni bazen, gostinske storitve, turistične zgodbe o naravnih in kulturnih značilnostih okolja – npr. kava z Ljudmilo Poljanec, oddih pod skoršem, promocija turistične ponudbe, festival za mlade, prepletanje vseh navedenih področij skozi vse leto, kolesarske poti, usmerjevalne table, dogodki za otroke, restavracije, mineralna voda, ustanoviti odbor, ki intenzivno dela izključno na promociji kraja in ponudbi promocija lokalnih stvari čez mejo, mestna urejenost.

Iz grafikona številka 17 razberemo, da si anketiranci želijo, da se turistične zgodbe v občini Radenci gradijo na naslednji »stebrih«: radenski park, šport in rekreacija, vodna doživetja, doživetja, podeželski turizem, festivali (kulturni in glasbeni), kultura in prireditve, drugo.

6 PREDLOG NADALJNJEGA RAZVOJA

Občina Radenci sodi med razvite slovenske turistične destinacije naravnih zdravilišč in je hkrati mednarodno poznana po kvalitetnih virih mineralne vode, pod zaščitno znamko Radenska tri srca. Te vire, predvsem pojav številnih izvirov mineralne in termalne vode, bi morala občina izkoristiti kot argument pri skupnem razvoju in promociji turizma. Poudarek bi moral biti na bogati zgodovinski tradiciji in na kvaliteti naravnih virov. S povezavo vseh udeležencev, torej deležnikov turistične ponudbe v Radencih, bi Radenci kot prepoznaven zdraviliško-turistični kraj dobili večjo dodano vrednost v turističnih ponudbah.

Že nekaj časa se potrjuje mnenje Vlade Republike Slovenije, da so glavni steber slovenskega turizma zdravilišča in terme. Le te prispevajo eno tretjino vseh slovenskih turističnih prenočitev in naprej izkazujejo pozitivne trende rasti.

Motiv za obisk neke destinacije že nekaj časa niso zgolj naravni viri in njihove lepote, močan faktor odločitve za obisk določene destinacije predstavlja dodatna ponudba – doživetja.

6.1 Povzetek stanja in izhodišča

Glede na izvedeno anketo in analizo rezultatov ugotavljam, da si anketiranci želijo obnovo parka, nove vsebine v parku, ureditev parkovnega kompleksa.

Do prvih večjih urejanj parkovnega kompleksa v Radencih je prišlo v letih 1935 in 1936. Na zgornji terasi je bil urejen Sončni park, ki ga je uredila oblikovalka vrtov Ilse Fischerauer. Zasnovala je geometrijsko ureditev, ki ima izrazito odprto zasnovano, s pogreznjenim parterjem in robno nameščenimi klopami. Osrednji linearni motiv vzdolž glavne osi je poudaril vodni element plitvega bazena, os pa se je zaključila v polkrogu s skalnjakom ter manjšim vodnim motivom na dvignjeni ploščadi. Ureditev se je navezala na stransko postavljen objekt nove Kavarnice (danes objekt ne stoji več) ter smiselno povezala različne programe v parku.

Slika 23: Slatina Radenci 1960 (Sončni park)

(Grohar, 2020)

Slika 24: Sončni park 2018

(Gorec, 2018)

Občina si prizadeva pridobiti lastništvo nad to neprecenljivo dediščino z željo, da bo temu delu parka vrnila prvotno obliko. Park je bil od nekdaj mesto srečevanja ljudi in središče družabnega življenja. Leta 1962 je bilo znotraj kompleksa parka zgrajeno odprto kopališče s športnimi igrišči, kasneje (leta 1967) je bila zgrajena restavracija Vikend.

Slika 25: Radenski bazen 1964

(Hyskova, 2021)

Slika 26: Radenski bazen 2016

(Matko, 2016)

Slika 27: Radenski bazen 2021

(lasten vir)

Slika 28: Radenski bazen v prihodnje

(Budja, 2021)

Radenski bazen je del kulturno zaščitene območja, zato se načrtuje, da se bazenu v prihodnje zgolj spremeni vsebina in nastane prireditveni oder, ki bo imel možnost sprejeti več kot 600 oseb. Skakalnica ostaja kot skulptura, stara strojnica se spremeni v zaoderje oz. prostor za nastopajoče. S tem se bo v Radence vrnilo kulturno/umetniško dogajanje. V zgodovini so bili Radenci poznani po Festivalu sodobne komorne glasbe, velikih koncertih zvezdnikov skupne države Jugoslavije, Radenskih nočeh ...

Slika 29: Opuščeno mini golf igrišče

(Matko, 2016)

Slika 30: Novo mini golf igrišče danes

(Občina Radenci, 2021)

V radenskem parku so v letu 2020 obnovili oz. na novo zgradili mini golf igrišče z 18 luknjami. Igrišče predstavlja prvega od nameravanih investicijskih ciklusov v Občini Radenci v naslednjem obdobju. Mnogi menijo, da ni pravega dopusta brez odigrane partije mini golfa. Čeprav je na pogled preprosta igra, jo z dodanimi ovirami, ki ločijo žogico od zaključne luknje lahko zelo otežimo. Ob lepem vremenu je odlična izbira za sprostitev oz. druženje z družino ali prijatelji. Leta 1969 so ob 100. obletnici črpanja mineralne vode v Radencih odprli krajevni muzej Radenske, ki je danes zaradi postopkov denacionalizacije zaprt. Njegovo bogato dediščino hranijo v Pokrajinskem muzeju v Murski Soboti. Glede na dolgoročne plane podjetja Radenska d. o. o. bodo muzej obnovili in predali svojemu namenu.

Slika 31: Muzej Radenske v postopku denacionalizacije

(Zavod Roka, 2018)

V Radenskem parku postopek denacionalizacije še ni zaključen, v parku propada oz. je propadlo mnogo vil in stavb, ki so predstavljale začetek »stacionarnega« turizma v Radencih. Med njimi najdemo stavbo, kjer je prvotno domovala Gostinska šola in Kavarno, v kateri je svoje prve profesionalne korake naredil mnogokateri znani slovenski gostinec.

Slika 32: Prekmurski hram, kjer so prvotno izobraževali bodoče kuharje in natakarje
(Zavod Roka, 2018)

Slika 33: Stara kavarna (levo spodaj)

(Oldthing – R. Proehm M. Schrottmeyer GbR, 2021)

Če je Prekmurski dom pogorel le deloma in so se konec leta 2020 lastniki in lokalna skupnost uspeli dogovoriti, da ga lokalna skupnost v letu 2021 popolnoma odstrani, je t. i. Stara kavarna pogorela že davnega leta 2003 (STA, 2021).

Glavna snovalca turističnega razvoja v občini sta se uspela dogovoriti o zamenjavi določenih zemljišč znotraj parkovnega kompleksa na način, da lokalna skupnost postaja lastnik zemljišč ob in na starem letnem kopališču. V finančno zameno za dokončno rušitev in odstranitev Prekmurskega doma pa dobi v last in posest še Vilo Marijo. Tako pridobljeni kompleks

predstavlja temelje za oblikovanje turističnega produkta, ki so ga delovno poimenovali »Vodni park doživetij«.

Slika 34: Arhitekturna idejna zasnova razvoja novega turističnega produkta
(Gomboc, 2019)

Občina se je ob pripravi temeljev za nov turistični produkt lotila tudi obnove igrišča za mini golf v neposredni bližini prikazanega kompleksa. Posamezna igrišča s svojimi t. i. ovirami logično napeljujejo obiskovalca na za občino pomembne turistične »high lighte«: vrele mineralne vode, Mačje mesto in Kajetana Koviča, vodo kot dobesedno – vir življenja v Radencih.

Na Kapelskem Vrh, kjer domuje avtohtona vinska trta traminec, se gradi vinska fontana. V neposredni bližini leži Cerkev svete Magdalene, z njenega dvorišča se razprostira čudovit razgled na vse štiri strani. Razgledne točke so opremljene z razlagalnimi tablami. Radence s Kapelskim Vrhom povezuje pešpot »Strmec«, ob kateri predstavimo znane Radenčane. Vse navedeno se pospešeno odvija v zadnjih dveh letih. S tem dobiva občina nov turistični potencial in postaja zanimiva za dnevne obiskovalce kot tudi za goste, ki se določijo preživeti krajši ali daljši oddih v Radencih.

6.2 Predlog vsebine novega turističnega produkta

Iz arhitekturne idejne zasnove novega »Parka vodnih doživetij«, katerega avtor je Studio Kalamar, izhaja, da bo na novo urejena sprehajalna pot med starim bazenom in igriščem za mini golf. Pot bo predstavljala vhod v srce Radencev.

Glede na to, da so Radenci nastali, se razvijali, preživeli in še danes živijo od vode in njenih zdravilnih učinkov, se zdi kot samoumevno, da je osrednja točka parka velik vodomet, ki v vročih dneh ponudi tudi prijetno osvežitev.

Slika 35: Vila Marija v prihodnosti
(Gomboc, 2021)

Vila Marija bo morala dobiti v prihodnosti nove vsebine, in sicer ob mini kavarnici, ki bo ponudila obiskovalcu počitek in okrepčilo, predlagam, da se v njej uredi tudi TIC – turistično informacijski center, kjer bo obiskovalec dobil ustrezne informacije o turistični ponudbi v občini in širše. Vila Marija naj postane osrednja info točka radenskega turizma in izhodiščna točka za nadaljnje raziskovanje občine. Potrebno bo poskrbeti za nadobudni, razvojno razmišljujoč kader, ki bo prepoznal sodobne trende v turizmu in bo s svojimi idejami poskrbel za nadaljevanje investicijskega cikla in pestrost doživljajskih zgodb, ki so nenadomestljive v bogatih turističnih zgodbah.

Poseben izziv predstavlja infrastruktura, ki je v času delovanja letnega kopališča predstavljala garderobe in sanitarne prostore. Štirje jurčki in osrednji del ponujajo z minimalnim gradbenim vložkom domišljiji pristo pot.

Slika 36: Trenutno stanje izziva
(Marovič 2020)

Izhajam iz industrijske dediščine okolja, v katerem se nahajamo. V Radencih se je vse, kar obstaja, zgradilo zaradi vode in voda naj dobi posebno mesto v »Parku vodnih doživetij«.

Slika 37: Izziv za prihodnost
(Gomboc, 2019)

V skrbi za svoje zdravje ljudje izbirajo vode za pitje po strogih kriterijih. Naravne mineralne vode iz zemeljskih globin z vsebnostjo življenjsko pomembnih mineralov zagotovo ustrezajo tem kriterijem.

V t. i. jurčkih, ki se jih gradbeno ustrezno obdela, bi obiskovalcem s pomočjo multimedije pokazali in predstavili:

1. Naravni izvir vode, kjer je še vedno mogoče popiti kozarec nepredelane naravne mineralne vode s ciljem, da obiskovalce v nadaljevanju popeljemo po učni poti MED VRELCI ŽIVLJENJA mimo Petanjskega, do Železnega vrelca in na koncu do, za radensko gospodarstvo najpomembnejšega, Zdravilnega vrelca.

Na poti bi obiskovalce zgolj opozorili še na Črno mlako, ki se ponaša s posebnostjo flore in favne. Spomladi lahko tukaj srečamo plavčka (samčka barske žabe). Te žabe so znak ohranjenega poplavnega gozda ali močvirja.

Slika 38: Plavček, vrelc, Zdravilni vrelc

(Občina Radenci, 2020)

Obiskovalce želimo na eni strani poučiti o pomenu varovanja narave in naravnih virov, ki počasi postajajo vse bolj redki in ne več samoumevni, hkrati pa želimo z vzporednimi aktivnostmi prebivalce spodbuditi, da začnejo razmišljati o vodi kot ne ravno samoumevnem viru življenja.

2. O delu v polnilnici mineralne vode nekoč in danes: delo v polnilnici/nalivalnici mineralne vode ob njenih začetkih in danes. Skozi predstavitev bodo obiskovalci spoznali prve steklenice,

prve transporte, ročno delo, kjer je bilo potrebno večinoma ročno delo, brez pomoči sodobnih naprav. Voda se je ročno natakala, steklenice so bile težke, glinene.

3. Agregatna stanja vode: predstavili bi različna agregatna stanja vode, ki bi jih dopolnili tudi z ustreznimi temperaturnimi spremembami. Prav tako bi ta paviljon izkoristili za to, da bi prikazali manj pozitivne strani vode: val po cunamiju, poplave, sušo oz. pomanjkanje vode, nevihto ...

4. Podzemni svet vode: potovanje v središče Zemlje, postavljeno v različne zgodovinske faze in s pomočjo členitve strukturnih elementov prikazani posamezni zemeljski segmenti ter nastanek mineralne vode. Obiskovalca bi podučili o razlikah med vodami. Po ogledu bi obiskovalce napotili v »Salon zdravja«, kjer bi lahko poskusili neobdelano mineralno vodo.

Tako urejena infrastruktura bo omogočila obiskovalcu pogled v podzemni svet vode, v globino naših vrecev, zadovoljila bo potrebe vedoželjnih obiskovalcev ter zagotovila kakovostno izkušnjo za vse generacije. Tako integriran proizvod z mednarodnim tržnim potencialom bo postal magnet za trženje kraja in za obisk turistov.

Izvedba predmetne vsebine bo doprinesla k spodbujanju privlačnosti vsebine in trajnostnega razvoja območja ter pozitivno doprinesla k valorizaciji in aktivnem ohranjanju tako naravne kot kulturne dediščine.

Osrednji prostor bi preoblikovali v manjšo prireditveno dvorano, kjer bi obiskovalcem predstavili Zgodbo o Radenski, film o občini in stari film, ki izhaja še iz muzejske zbirke, izvedli uvodne nagovore pred odhodom na posamezno učno pot, prostor bi namenili potopisnim predavanjem, umetnikom za predstavitve svojih del, kulturne in družabne dogodke. Dvorana bi dopolnjevala aktivnosti velikega odra. Prostor bi se lahko uporabil tudi kot kino.

Finančna konstrukcija idejne zasnove projekta se nahaja v poglavju Priloge, priloga 2.

7 RAZPRAVA IN INTERPRETACIJA PODATKOV

Na začetku pisanja raziskovalne naloge sem si zastavila tri glavna raziskovalna vprašanja, in sicer:

- Kakšen je razvoj turizma v občini Radenci zadnjih deset let?
- Kakšen doprinos ima turistična dejavnost za sam kraj?
- Katera področja bi se dalo izboljšati ter s tem narediti destinacijo še zanimivejšo z vidika turista?

Oblikovala sem tudi pet temeljnih zastavljenih ciljev, iz katerih sem izpeljala slednje hipoteze:

H1: Razvoj turizma v občini Radenci v časovnem obdobju od 2010 do 2020 beleži rast. Izbrani podatki o številu nočitev domačih in tujih turistov, povprečna doba bivanja in prilivi turistične takse v časovnem obdobju od 2010 do 2020 kažejo rast, z rahlimi nihanji. Največji upad se beleži v letu 2020 zaradi covid-19, vendar smo ena izmed redkih držav, ki v času epidemije beležimo rast števila nočitev domačih gostov zaradi turističnih vavčerjev.

Prva hipoteza je tako potrjena.

H2: Beseda turizem se v občini Radenci povezuje z mineralno vodo, podjetjem Radensko in zdraviliščem Radenci.

Hipoteza je potrjena z odgovorom na 4. vprašanje anketnega vprašalnika.

H3: V občini Radenci se najbolj pogreša urejenost parka, ustrezna gostinska ponudba ter prireditve in dogodki.

Hipoteza je potrjena z odgovorom na 5. vprašanje anketnega vprašalnika.

H4: Občina naj bi gradila zgodbo turizma na osnovi elementa mineralne vode, športnih aktivnosti ter kulturnih dogodkih in drugih prireditvah.

Hipoteza je potrjena z odgovorom na 9. vprašanje anketnega vprašalnika.

H5: Rekonstrukcija zdraviliškega parka ter predlog idejne zasnove novega turističnega produkta »Park vodnih doživetij« – vse to bo imelo velik doprinos k razvoju turizma in turistične panoge v občini Radenci.

Hipoteza je potrjena, in sicer na osnovi predloga vsebine novega turističnega produkta in finančne konstrukcije idejne zasnove projekta »Park vodnih doživetij« sem ugotovila, da bi se naj na osnovi povprečja zadnjih 3 let vplačanih turističnih taks v višini 150.000 EUR/leto, investicija povrnila v dveh letih in štirih mesecih. Če pa še dodatno ocenim, da bi vsaj 50 % gostov, ki bivajo v holetu, obiskalo multimedijsko predstavitev in preračunano na enak način kot pri turistični taksi, ugotavljam, da bi bilo na leto 17.166 hotelskih gostov in če ocenim še, da bi obiskalo Radence še 6.000 dnevnih turistov in bi le ti plačali 2 EUR vstopnine, bi iz naslova vstopnin zaračunali dodatnih 46.332,00 EUR.

Družbena odgovornost

ISO 26.000 so mednarodno uveljavljeni standardi, ki opredeljujejo sedem načel družbene odgovornosti. V raziskovalni nalogi ugotavljam, da sem se dotaknila slednjih načel:

1. Odgovornost za vpliv – predstavlja vpliv organizacij na oblikovanje družbenega mnenja in odgovornega ravnanja vseh deležnikov, ki se nahajajo v občini Radenci. Gre torej za ohranitev zgodovine in dediščine Karla Henna, ki je bil začetnik razvoja turistične dejavnosti. Prav vsak v destinaciji pa lahko doprinese k ohranitvi dediščine Henna, kar predstavlja trajnostni razvoj in prenos dediščine kraja tudi na naše zanamce.
2. Etično obnašanje – se nanaša predvsem na javne institucije, ki so direktno ali indirektno povezane s turizmom, kakor tudi ostale gospodarske dejavnosti v občini Radenci. Vse institucije in ostali deležniki se morajo truditi za ohranitev kraja, njegovo bogato dediščino ter doprinos k nadaljnjemu razvoju turistične dejavnosti. V kolikor bodo znali vsi deležniki med seboj sodelovati in se povezovati in ne tekmovati med seboj, bo rezultat zagotovljen.
3. Spoštovanje interesov deležnikov – izhajam iz predpostavke, da prav vsi akterji v destinaciji Radenci (javni in zasebni sektor) lahko imajo doprinos k oblikovanju povezane in kvalitetne turistične ponudbe za različne ciljne skupine. Prav tako obstaja specifičnost posameznih podjetij, ali so mikro, srednje velika ali velika podjetja ter seveda, katero dejavnost opravljajo. Obstajati mora splošno zavedanje, da prav vsi pripomoremo k razvoju kraja.

8 SKLEPNE UGOTOVITVE

Na koncu raziskovalne naloge bi rada poudarila, da sem prišla do spoznanja, da je turistična dejavnost pomembna panoga, ki pripomore k razvoju kraja. Številni primeri širom sveta so pokazali, da je turizem pripomogel k razvoju še tako »pozabljenega« kraja, ki je z ureditvijo osnovne infrastrukture ter razvojem in ureditvijo turistične infrastrukture ter vzporedno z razvojem spremljajočih dejavnosti pripomogel k temu, da je kraj postal prepoznaven in zaželena destinacija za preživljanja počitnic.

V nalogi sem predstavila razvoj občine Radenci za obdobje od 2010 do 2020. S pomočjo izbranih zastavljenih kazalnikov sem dobila jasno pregledno sliko stanja turistične dejavnosti v zadnjih desetih letih v občini. Le-ti so pokazali, da je turizem pomembna panoga v občini Radenci.

Empirični del naloge je bil zasnovan na osnovi spletne ankete, s pomočjo katere sem ugotavljala mnenje anketirancev o zadovoljstvu stanja turizma v občini, želela pa sem pridobiti tudi povratno informacijo predlogov izboljšav. Anketiranci so mnenja, da jih najbolj moti neurejenost parka ter slaba gostinska ponudba in pomanjkanje kulturnih prireditev, kot so npr. festivali. Vsekakor pozdravljajo in se veselijo rekonstrukcije zdraviliškega parka in idejno zasnovano novega turističnega produkta poimenovanega »Park vodnih doživetij«.

Rada bi zaključila z razmišljanjem, da je prihodnost občine Radenci obetavna, saj z obnovo in rekonstrukcijo zdraviliškega parka prostor pridobi novo podobo, novo vsebino in s tem bo zapolnjena tudi večletna vrzel. Prav tako predlagam, da se v prihodnje gradi oziroma oblikuje nadaljnje turistične produkte in se izhaja iz osnovne ponudbe, tj. mineralna voda.

9 BIBLIOGRAFIJA

1. **Ajlec, Luka. 2020.** Tematska učna pot "Od kamna do železa" z inovativnimi pedagoškimi prijemi Magistrsko delo. Maribor: Filozofska fakulteta, 2020.
2. **Bagar Povše, Majda. 2005.** Med vrelci življenja: Radenci, obrežje reke Mure, Gornja Radgona, dolina reke Ščavnice. Radenci: s.n., 2005.
3. **Bale, Norma. 2018.** Monografija Občine Radenci; Mesto prične se s parki, s sončno nežnimi žarki. Radenci: Občina Radenci, 2018.
4. **Budja, Bojan. 2021.** Radenski bazen v prihodnje. [Elektronski] 2021. [Navedeno: 2. februar 2021.] <https://www.slovenskenovice.si>.
5. **Dundek, Dušan. 2020.** Posvetilo Atilovi poti. [Elektronski] 2020. 30. junij 2020. [Navedeno: 28. december 2020.] <https://www.delo.si/polet/poletov-potep-atilova-pot/>.
6. **Ficko, Marko Matko. 2018.** Okrogla slatina. [Elektronski] 2018. [Navedeno: 28. december 2020.] <https://www.prlekija-on.net/lokalno/18769/vobnovljenaokrogla-slatina.html>.
7. **Frangež, Jernej. 2017.** Hiša penine. Dišeči traminec. [Elektronski] 2017. [Navedeno: 21. december 2020.] <https://www.hisapeninfrangez.si/wp-content/uploads/2017jppg>.
8. **Grohar, Ivan. 2021.** Casino igralni salon As. [Elektronski] 2021. [Navedeno: 12. december 2020.] <http://www.dlib.si>.
9. **Google maps. 2020.** Občina Radenci. Načrt občine Radenci. [Elektronski] 2020. [Navedeno: 2. december 2020.] <https://www.google.si/maps/@46.331589>.
10. **Google Earth. 2021.** Mura s starimi rokavi in mrtvicami v prekmurskih nižinah v bližini Hrastja-Mote. [Elektronski] 2021. [Navedeno: 6. januar 2021.] <https://www.google.com/earth/>.
11. **Golf Zveza Slovenije. 2021.** Golf igrišče Radenci. [Elektronski] 2021. [Navedeno: 5. januar 2021.] <https://www.golfportal.si/golf-igrisce-Radenci>.
12. **Gomboc, Samanta. 2019.** Arhitekturna idejna zasnova razvoja novega turističnega produkta. [Elektronski] 2019. [Navedeno: 8. januar 2021.] <https://www.mariborinfo.com/novica/lokalno/z-vodnimi-doizivetji-bipropadajo-vrnislavo/>.
13. **Gomboc, Samanta. 2019.** Vila Marija v prihodnosti. [Elektronski] 2019. [Navedeno: 8. januar 2021.] <https://www.mariborinfo.com/novica/lokalno/z-vodnimidoizivetjpropadajocemu-obmocju-vrnili-nekdanjo-slavo/286460>.
14. **Gomboc, Samanta. 2019.** Izziv za prihodnost. [Elektronski] 2019. [Navedeno: 8. januar 2021.] <https://www.mariborinfo.com/novica/lokalno/z-vodnimi-doizivetji-bi-nekdanjoslavo/>.
15. **Gorec, Tomaž. 2018.** Sončni park 2018. [Elektronski] 2018. [Navedeno: 21. januar 2021.] <http://www.kraji.eu/slo>.

- 16. Horvat, Mario. 2018.** Na startu maratona. [Elektronski] 2018. [Navedeno: 10. januar 2021.] <https://www.sportida.photoshelter.com/image/I0000165NEb0b3I0>.
- 17. Hyskova, Miša. 2021.** Radenski bazen 1964. [Elektronski] 2021. [Navedeno: 10. januar 2021.] <https://www.facebook.com/Stare-razglednice-in-fotografije-Raden>.
- 18. Izletniška kmetij Cven. 2020.** Atilova pot. [Elektronski] 2020. [Navedeno: 27. december 2020.] <https://www.nakoncuvasi.si/znam?url=Atilova+pot+Radenci&id=93>.
- 19. Korošec, Bojan. 2005.** Atilova pot. Kapela : Turistično društvo Klopotec- Kapela: Osnovna šola Kapela, 2005.
- 20. Kovič, Kajetan. 2001.** Tri srca na dlani. Radenci: Radenska, 2001.
- 21. Lučkolandija Sikaluzoo. 2012.** [Elektronski].. [Navedeno:18. december 2020.] https://www.pomurec.com/vsebina/13970/Luckolandija_v_Boracevi_pravljicna_dezela_tisoc_erih_luck_#42. Radenci.
- 22. Magdič, Tadeja. 2020.** Mini fotogenična struga, po kateri se slatina izteka v reko Muro. [Elektronski] 2020. [Navedeno: 21. oktober 2020.] <https://www.tadejatravels.com/clanek/izlet-po-sloveniji>.
- 23. Marovič, Mojca. 2020.** Trenutno stanje izziva. Radenci: Občina Radenci. 2020.
- 24. Matko Filip. 2016.** Golf igrišče Radenci. [Elektronski] 2016. [Navedeno: 28. november 2020.] <https://www.prlekija-on.net/lokalno/12462/aerogolftivadarjevih-pomembnapridobitev-za-radence-in-pomurje.html>.
- 25. Matko, Filip. 2016.** Opuščeno mini golf igrišče. [Elektronski] 2016. [Navedeno: 27. december 2020.] <https://www.prlekija-on.net>.
- 26. Matko, Filip. 2016.** Radenski bazen. [Elektronski] 2016. [Navedeno: 5. januar 2021.] <https://www.prlekija-on.net/lokalno/12204/dva-predloga-za-kopalisce-gradencih.html>.
- 27. Matko, Filip. 2016.** Kapelica svete Ane. [Elektronski]. 2016. [Navedeno: 9. november 2020.] <https://www.prlekija-on.net/lokalno.html>.
- 28. Občina Radenci. 2020.** Pohodništvo in rekreacija. [Elektronski] 2020. [Navedeno: 28. december 2020.] <https://www.visitradenci.si/turizem/pohodnistvo-rekreacija/>.
- 29. Občina Radenci. 2020.** Vile v občini Radenci. Radenci: arhiv občine Radenci, 2020.
- 30. Občina Radenci. 2020.** Plavček, vrelec, zdravilni vrelec. Radenci: arhiv občine Radenci. 2020.
- 31. Občina Radenci. 2020.** Tematska učna pot "Od kamna do železa" QR koda. Radenci: Arhiv občine Radenci, 2020.
- 32. Občina Radenci. 2012.** Vaški vodnjak. Radenci: Arhiv občine Radenci, 2012.

- 33. Občina Radenci. 2019.** Maskota festivala Maček MIJAU. Radenci: Arhiv občine Radenci, 2019.
- 34. Občina Radenci. 2021.** Pohodništvo in rekreacija [Elektronski] 2021. [Navedeno: 4. januar 2021.] <https://www.visitradenci.si/turizem/pohodnistvo-rekreacija/>.
- 35. Občina Radenci. 2021.** Postaja št. 11 na trim stezi in Vila Anna. [Elektronski] 2021. [Navedeno: 4. januar 2021.] <https://www.visitradenci.si/turizem/trim-steza/>.
- 36. Občina Radenci. 2021.** Novo mini golf igrišče danes. Radenci: občina Radenci, 2021.
- 37. Oldthing - R.Proehm & M.Schrottmeyer GbR. 2021.** Stara kavarna (levo spodaj). [Elektronski] 2021. [Navedeno: 5. januar 2021.] <https://www.oldthing.de/Ak-Radenci-Bad-Radein-Slowenien-Terapia-Slatinski-DomStadtansichten-0033104936>.
- 38. Povž, Meta dr. 2007.** Evropsko pomembne ribe v povodju Mure. [Elektronski] 2007. [Navedeno: 4. januar 2021]. Pridobljeno iz: http://www.natura/2000.si_mure.pdf.
- 39. Protner, Jernej in Golc, Joe. 2018.** [Elektronski] 2018. [Navedeno: 28. december 2020.] <https://www.haloze.org/2018/08/okrogla-miza-pomen-klopoca-za-vinsko.html>. Sejem Agra.
- 40. Radenska Adriatic d. o. o. 2021.** Razvoj etikete skozi čas. [Elektronski] 2021. [Navedeno: 5. januar 2021.] <https://www.radenska.si/o-nas/radenska-skozicas40>.
- 41. Sikaluzoo. 2021.** Živali. [Elektronski] 2021. [Navedeno: 21. januar 2021.] <https://www.sikaluzoo.si/>.
- 42. Skupnost slovenskih naravnih zdravilišč in Slovenska turistična organizacija. 2018.** Zdravilišče Radenci. Zdrave vode, Slovenska naravna zdravilišča. Ljubljana: Skupnost slovenskih naravnih zdravilišč, 2018.
- 43. STAT. 2019.** Radenci. Krajevne skupnosti in naselja. [Elektronski] 2019. [Navedeno: 1. julija 2019.] <https://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/1290>.
- 44. STAT. 2020.** Izbrani statistični podatki občine. [Elektronski]. 2020. [Navedeno: 2. december 2020.] <https://www.pxweb.stat.si/SiStat/sl>.
- 45. Športno društvo Radenci. 2020.** Tekmovalne discipline Maratona Treh src. [Elektronski] 2020. [Navedeno 27. december 2020.] <https://www.maratonradenci.si/razpisi>.
- 46. Tomažič, Tanja. 1973.** Arhivski posnetek okrogla kapelska klet. [Elektronski] 2021. [Navedeno: 15. januar 2021.] <https://www.etno-muzej.si/sl/digitalne-zbirke/prlekija/f0000030>.
- 47. Toš, Vida. 2019.** Salon zdravja v zdravilišču Radenci. [Elektronski] 2019. [Navedeno: 10. oktober 2020.] <https://www.vestnik.si/clanek/aktualno/salon-zdravja-v-zdraviliscu-radenci-prenovljen723965>.

- 48. Uradni list Republike Slovenije. 2018.** Zakon o spodbujanju razvoja turizma. Elektronski] 2018. [Navedeno: 7. januar 2021.] <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO15>.
- 49. Uradni list RS. 2014.** Pravilnik o razvrstitvi razvojnih regij po stopnji razvitosti za programsko obdobje 2014–2020. [Elektronski] 2014. [Navedeno: 14. december 2020.] <http://www.pisrs.si/pregledPredpisa?id=11273>.
- 50. Via Prlekija. 2021.** Pot traminca. [Elektronski] 2021. [Navedeno: 2. februar 2021.] https://www.viaprlekija.si/path/path_view/287-pot-traminca.
- 51. Vičar, Zorko. 2020.** Zemlja in voda.. [Elektronski]. 2020. [Navedeno: 15. december 2020.] <http://www2.arnes.si/>.
- 52. Vidovič, Uroš. 2013.** Via Sancti Martini : vodnik po kulturni poti Svetega Martina Tourskega od Szombathelya do Zreč. Murska Sobota: Regionalna razvoja agencija Mura, 2013.
- 53. Zavod Roka. 2018.** Muzej Radenske. [Elektronski] 2018. [Navedeno: 4. januar 2021.] <https://www.pomurec.com/vsebina/50605/FOTO>.
- 54. Zavod Roka. 2018.** Prekmurski dom, kjer so prvotno izobraževali bodoče kuharje in natararje.[Elektronski] 2018. [Navedeno: 5. januar 2021.] <https://www.pomurec.com/vsebina>.
- 55. Zavod Roka, Zavod za projektni management. 2018.** Klopotec. [Elektronski] 2018. [Navedeno: 21. december 2020.] <https://www.pomurec.com/vsebina/48759>.
- 56. Zdravilišče Radenci. 2020.** Interno gradivo Zdravilišča Radenci za število domačij in tujih turistov za obdobje od 2010 do 2020. Radenci: Zdravilišče Radenci, 2020.
- 57. Zdravilišče Radenci. 2020.** Interno gradivo Zdravilišča Radenci za povprečno dobo bivanja v dnevih Zdravilišča Radenci in Slovenskih naravnih zdravilišč. Radenci: Zdravilišče Radenci, 2020.
- 58. Zdravilišče Radenci. 2021.** Zdravilišče Radenci ponudba. [Elektronski] 2021. [Navedeno: 14. januar 2021.] <https://www.sava-hotels-resorts.com>.

10 PRILOGE

Priloga 1: Anketni vprašalnik

Pozdravljeni. Dijakinja Srednje šole za gostinstvo in turizem Radenci bom v letošnjem šolskem letu napisala raziskovalno nalogo z glavnim namenom ugotoviti, kakšno je stanje turizma v občini Radenci ter kaj se vam po vašem mnenju zdi slabo in kaj dobro.

NIZ VPRAŠANJ-OZNAČI
(en odgovor)

1.

SPOL:
1. Moški
2. Ženski
3. Drugo

2.

LETNICA ROJSTVA:
vstavi

3.

OBČINA STALNEGA PREBIVALIŠČA:
vstavi

NIZ VPRAŠANJ-OBKROŽI (en odgovor)

4.

NA KAJ POMISLITE, KO SLIŠITE TURIZEM V OBČINI RADENCI?
1. Radenska
2. Mineralna voda/slatina
3. Zdravilišče
4. CO ₂ kopeli
5. Maraton treh src
6. traminec
7. vinogradi
8. Zdraviliški park
9. »Mačje mesto«
10. DRUGO:
vstavi

5.

KAJ V TURISTIČNI PONUDBI V OBČINI RADENCI NAJBOLJ POGREŠATE?
1. športne dogodke

2. kulturne dogodke
3. festivale
4. objekte za prosti čas
5. razstave
6. gostinsko ponudbo
7. vinotoče/turizem na kmetiji
8. urejen park
9. ponudbo domačih izdelkov
10. park doživetij
11. DRUGO:
vstavi

NIZ VPRAŠANJ - oceni od 1–5, kjer pomeni 1 – sploh nisem zadovoljen, 2 – nisem zadovoljen, 3 – zadovoljen, 4 – zelo sem zadovoljen, 5 – popolnoma sem zadovoljen.

6. ZADOVOLJSTVO S STORITVAMI V OBČINI RADENCI

	Sploh nisem zadovoljen	Nisem zadovoljen	Zadovoljen	Zelo sem zadovoljen	Popolnoma sem zadovoljen
Turistične storitve					
Gostinske storitve					

7. MNENJE O TEMATSKIH POTEH

	Sploh nisem zadovoljen	Nisem zadovoljen	zadovoljen	Zelo sem zadovoljen	Popolnoma sem zadovoljen
Pot med vreli življenja					
Atilova pot					
Od kamna do železa					
Pot traminca					
Pot ob Muri					
Radenski krog					
Via Savaria-pot Sv. Martina					

8. MNENJE O PRIREDITVAH

	Sploh nisem zadovoljen	Nisem zadovoljen	Zadovoljen	Zelo sem zadovoljen	Popolnoma sem zadovoljen
Salamijada					
Praznik traminca in dvig klopotca					
Martinovanje					
Družinsko-turistični festival »Mačje mesto«					
Maratov treh src					
Rekreacija in Radenska noč					

NIZ VPRAŠANJ - oceni od 1–5 kjer pomeni: 1 – sploh ni pomembno, 2 – ni pomembno, 3 – pomembno, 4 – zelo pomembno, 5 – prioriteta

9. NA KATERIH PODROČJIN NAJ OBČINA RADENCI GRADI TURISTIČNO ZGODBO?

	Sploh ni pomembno	Ni pomembno	Pomembno	Zelo pomembno	Prioriteta
Radenski park					
Vodna doživetja					
Doživetja					
Podeželski turizem					
Festivali (kulturni, glasbeni)					
Šport in rekreacija					
Kultura in prireditve					

DRUGO: ____*vstavi*____

Priloga 2: Finančna konstrukcija idejne zasnove projekta

Vrednost investicije je ocenjena na osnovi zbranih ponudb izvajalcev. Vrednost je izražena po stalnih cenah in je ocenjena na nivoju cen februar 2021. V vrednosti je prikazan tudi davek na dodano vrednost.

Vrednost investicije za en »jurček«

- po stalnih cenah znaša 63.037,96 (brez DDV) oz. 76.906,31 (z vključenim DDV).

Tabela 8: Struktura investicijske vrednosti v stalnih cenah

Vrsta del	Cena v EUR	DDV	Skupaj v EUR
Investicijsko-vzdrževalna dela	21.130,00	22 %	25.778,60
Oprema	26.500,00	22 %	32.330,00
Video in avdio vizualizacija	24.000,00	22 %	29.280,00
SKUPAJ	71.620,00	22 %	87.388,60

(Občina Radenci 2021)

Opomba: Ponudba vključuje multimedijo zgolj po stenah.

Tabela 9: Popis potrebnih investicijsko vzdrževalnih del

	Naziv	Enota mere	Količina
1.	Hidroizolacija talne plošče Hidroizolacija pod talno ploščo iz prednamaza in bitumenskih trakov deb. 4 mm	m ²	38,00
2.	Dobava in izdelava zaglajena AB betonske plošče, d=12 cm. V ceno zajeti: - beton C25/30 3,9 m ³ - armaturo 250 kg - kvarc posip 32 m ² - ASHFORD premaz 32 m ² - opaž 21 m ^l		

3.	Dobava in izvedba montažne fasadne stene višine 3,5 m iz: - 2xGKP deb. 1,25 mm - kovinski konstrukcijski CD profil 100 mm - toplotna izolacija (kamena volna) 100 mm - plošča FERMACELL POWERPANEL HD deb. 15 mm - late 4x6cm vgrajene horizontalno v razmiku 60 cm -late 4x6cm iz sibirskega macesna, vgrajene vertikalno z razmakom 1 cm	m ²	71,50
4.	Dobava in vgradnja kovinskih izolativnih vrat 90/210 (svetla mera prehoda), EI30 V ceno zajeti: - barva vrat temno siva - vrata potrebno zunaj obdelati z lesenimi latami, tako da bo enoten izgled s fasado	kpl	1,00
5.	Dobava in izvedba ravne strehe iz: - hidromembransko folijo deb. 1,8 mm - filc - EPS 150 deb. 10 cm - parno zaporo iz bitumenskih trakov	m ²	33,00
6.	Dobava in vgradnja strešne obrobe iz kaširane pločevine r. š. do 30 cm	m ¹	22,00
7.	Dobava in vgradnja iztočnega kotlička s PVC manšeto in vsemi pritrdilnim in tesnilnim materialom.	kom	1,00
8.	Dobava in vgradnja žleba iz Zn predbarvane pločevine r. š. 25 cm	m ¹	22,00
9.	Dobava in vgradnja odtočne cevi fi 75 iz Zn predbarvane pločevine	m ¹	5,00
10.	Dobava in izvedba spušenega stropa iz GKP 1x1,25 cm, vključno s podkonstrukcijo	m ²	30,00
11.	Grobo brušenje barve na obstoječem AB stebru višine do 3,5 m	kom	1,00
12.	Kitanje in brušenje GKP sten in stropov, 2x	m ²	101,50
13.	Pleskanje sten, stebra in stropa s poldisperzijsko barvo. Barva po izboru investitorja (temno sivi odtenki).	m ²	107,50
14.	Kitanje in brušenje AB stebra, 2x	kom	1,00
15.	Dobava in vgradnja epoxi zaokrožnice v temno sivi barvi	m ¹	21,00
16.	Dobava in vgradnja klimatske inverterske naprave. -moč hlajenja 3,2 kW in gretje z močjo 2,4 kWh, z pretookom do 550 m ³ zraka v eni uri	kpl	1,00

(Občina Radenci, 2021)

Tabela 10: Popis potrebne tehnične opreme

		Enota mere	Količina
1.	Projektor za interaktivna tla dimenzij 2x3 metre, (stropni nosilec, vgrajen sistem za zaznavanje gibanja, vgrajen projektor, vgrajen računalnik, USB, HDMI, LAN vhodi)	kos	2
2.	Projektorji za stenske projekcije 2x3 metre, (stropni nosilec, vgrajen sistem za zaznavanje gibanja, vgrajen projektor, vgrajen računalnik, USB, HDMI, LAN vhodi),	kos	4
3.	Vgradni stropni zvočniki Hi-MID (premera 15 cm/100 W)	kos	4
4.	SUB-wofer s surround krmilnikom (premera 12 inch/300 W)	kos	1
5.	Krmilna enota za predvajanje video-avdio interaktivnih vsebin (računalnik z vgrajeno grafično kartico z možnostjo razširjanja grafik, zvočno kartico 5.1 za surround zvok)	komplet	1
6.	Dekoratívna led razsvetljava: led par (RGBVA) 4 kom s DMX krmilnikom in povezavo na krmilno enoto	komplet	1
7.	Izdelava video in avdio vizualizacije	komplet	1
8.	Izvedba elektroinštalacij, inštalacij za dekorativno razsvetljava, video inštalacij, avdio inštalacij, razvodna vgradna el. omara, razvodna vgradna video avdio omara.	komplet	1

(Občina Radenci, 2021)

Po oceni in kalkulaciji pridobljenih cen ocenjujem, da bi znašal strošek ureditve štirih »jurčkov« v atraktivne multimedijske prostore 349.554,40 EUR. Zavedam se dejstva, da je to zgolj delček zgodbe k ureditvi »Vodnega parka doživetij«. Pri vsebini izhajam iz trenutnih trendov, povezave tradicije in modernega ter želje, da se ljudem omogoči vpogled v področja, ki so v normalnih okoliščinah nemogoča (pr. podzemni svet). Če ocenim, da je bil znesek TT v povprečju zadnjih 3 let vplačan v višini 150.000 EUR/leto bi se investicija povrnila v dveh letih in štirih mesecih. Če pa ocenim dodatno še, da bi vsaj 50 % gostov, ki bivajo v hotelu, obiskalo multimedijsko predstavitev in preračunano na enak način kot pri TT, ugotovim, da bi bilo na leto 17.166 hotelskih gostov in če ocenim še, da bi obiskalo Radence še 6.000 dnevnih turistov in bi le ti plačali 2 EUR vstopnine, bi iz naslova vstopnin pridobili v občinski proračun dodatnih 46.332,00 EUR. To pomeni, da bi se investicija povrnila v slabih dveh letih. Investicija bi pomenila bogato dopolnitev turistične ponudbe v Občini Radenci.